TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN 50. YILINA ARMAĞAN

50. YIL SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

Hazırlayan
Bülent GÜL

Ankara/ 2012

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

© Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 2012.

Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayınlarının tamamının veya bir kısmının yayımcının yazılı izni olmadan herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır. Yayınların fikrî sorumluluğu ve imlâ tercihi yazarlarına aittir. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayınlarında yer alan başka kaynaklardan alınmış tablo, resim ve benzeri şeylerin yasal kullanım sorumluluğu yazarlarına aittir.

Gül, Bülent (Ed.)
Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün 50. Yılına Armağan - 50. Yıl Sempozyumu Bildirileri / Bülent Gül
VII+216 s. 24 cm.
ISBN 978-975-456-108-1
1. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü 2. Tarih 3. Biyografi
DR432 T87 2012

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI
TÜRK KÜLTÜRÜ BİLDİRİLER DİZİSİ 01

Genel Yayın Editörü
Prof. Dr. Dursun YILDIRIM

Kapak ve Sayfa Tasarımı
SEMETEYHAN

İletişim Adresi
Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
Bahçelievler, 7. Cad. 17. Sok. Nu. 38, 06490 Ankara / TÜRKİYE
Tel: (00 90 312) 2133100 **Belgegeçer:** (00 90 312) 2134135
Genel ağ: **http://www.turkkulturu.org.tr**
e-posta: **tkaedernegi@hotmail.com**

Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün 50. Yılına Armağan, Öncü Basımevi'nde 500 adet basılmıştır. (Kazımkarabekir Cad. 85/2 İskitler/ANKARA Tel: 3843120)

Ankara/2012

SİYASİ MÜCADELEDEN İLMİ ÇALIŞMALARA, BİR BİLGİNİN HAYAT HİKÂYESİ: ABDÜLKADİR İNAN

İsa ÖZKAN
Gazi Üniversitesi

Abdülkadir İnan, yeni Türk devletinin ilmî öncülerindendir. O, XX. yüzyılın başlarında Çarlık Rusyası ve Sovyetler Birliği dönemindeki fırtınalı gençlik yıllarından sonra Türkiye'ye gelmiş; araştırmalarıyla Türk kültürünün tarihî, edebî ve dinî köklerini ortaya koymaya çalışmıştır. İnan, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında bilim, eğitim, dil ve tarih konusundaki politikaların oluşturulması ve Türk dünyasıyla kültürel temelde köprüler kurulmasında önemli hizmetleri olan ilim adamlarımızdandır. Türkiye, Balkanlar, Türkistan ve İdil-Ural sahasında yüzlerce yıldan bu yana varlığını sürdüren Türk kültürü hakkında Rus ve Avrupalı bilim adamları tarafından yapılan araştırmaları yakından takip etmiş; çalışmalarıyla Türkiye Türkolojisinin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Abdülkadir İnan (Bkz 1. fotoğraf), Türkiye Cumhuriyetin ilk yıllarında ve Atatürk'ün sağlığında yaptığı çalışmalarıyla itibar görmüş, daha sonra hak etmediği hâlde maddi ve manevi sıkıntılar yaşamıştır.

Abdülkadir İnan, 29 Kasım 1889'da bugünkü Başkurdistan'ın hudutları dışında kalan Yekatinburg (Sverdlovsk)'a bağlı Şigay köyünde doğmuştur[1]. Babası, Süleyman Efendi'nin oğlu İmam Musaffa (Mustafa)'dır. Soyu, dedesinin babası Abdülcelil ile büyük atası Bikł ul oğlu Kazböri[2] vasıtasıyla

---

1 Abdülkadir İnan hakkında vefatından sonra pek çok yazı kaleme alınmıştır. Sözü geçen yazılardan bir kısmı kaynaklar kısmında gösterilmiştir[İ.Ö.].

2 Başkurt Türkleri, şecereye çok önem vermektedirler. İnan, 1917 Komünist İhtilâlinden önce *"halk arasında yedi göbek atasını sayamayalar için imanı yok"* denildiğini ifade etmektedir. Abdülkadir İnan'ın yedinci nesilden atası Ulukatayların önderlerinden olan Bikkul, katıldığı Pugaçev ve Yulay oğlu Salavat isyanlarını hatırasına o günlerde doğan oğluna Gazi Böri(Başkurt Türkçesinde Kaz böri) adını vermiştir.

Başkurt Türklerinin Ulukatay Boyuna dayanır.[3] Annesi Balakatay Boyundan Molla Şirniyaz'ın kızı Zekiye Hanım'dır.

Asil ve dindar bir ailede yetişen Abdülkadir Bey'in asıl adı Fethülkadir'dir. Çocukluk yılları annesi, ailesi ve köy (avıl) çevresinden ibaret olan sözlü kültür ortamında geçmiştir. İnan'ın ilk kalem denemeleri olan "Başkurt Caylavında (Yaylasında)", Kurayçı Temirbay", "İl Üçün", "Ület (Bkz 1. Belge)" adlı hikâyelerinin[4] ilham kaynağı, annesinden dinlediği eski Başkurt hayatına ait sahneler ile Başkurt masalları (ekiyet, ertegiler)dır. Nahiye müdürü olan babası Mustafa, kayınpederi Molla Şirniyaz'ın ölümünden sonra talep üzerine istifa ederek Balakatayların oturduğu Bulat köyünde imamlığa başlar ve aile de bu köye taşınır. Ancak babası, Abdülkadir İnan'ı amcası Muhibbilah Hazret'in[5] kızıyla evlenen Âlim Efendi'nin Şigay'da açtığı Usul-i Cedit mektebine kaydettirir.

---

3 Abdülkadir İnan'ın kendisinin kaleme aldığı "Hatıralarım" adlı daktilo edilmiş metinde Ulukatayların, Başkurt Türklerinin büyük boylarından Kataylardan inme bir kol olduğunu ifade etmektedir. Ulukataylar, Ural Dağlarında bulundukları zaman 1774 yılında meşhur Pugaçev isyanına iştirak etmişler, tenkilden sonra Uralların doğu tarafına Batı Sibirya'ya kaçmışlar; daha sonra oradan bugünkü bulundukları sahaya yerleşmişlerdir. Ulukataylar, Pugaçev ve Yulayoğlu Salavat isyanına katıldığı için Çarlık idaresince "propusçennik (haklarını kaybeden)" ilan edilerek, toprak üzerindeki mülkiyet hakları ellerinden alınıp köy ve kasabalarda mecburi iskâna tabi tutulmuşlardır. Buna rağmen yazları yaylak kültürünü devam ettiren Ulukatayların en son 1889 yılında yaylaya çıktıkları kaydedilmektedir(Sözü geçen bilgileri rahmetli Profesör Abdülkadir İnan'ın Orman Yüksek Mühendisi olan oğlu Mustafa Yaşar İnan Bey'in elinde bulunan "Hatıralarım" adlı metinden alınmıştır[İ.Ö.].

4 İdil-Ural Türklerinde Zakir ve Şakir Remiyev Orenburg'ta önce 21 Şubat 1906 tarihinde *Vakit Gazetesi*ni, daha sonra *"Edebî, Fenni ve Siyasi Mecmua"* olarak 1908 yılının Ocak ayında Rızaeddin Fahreddin'in de muharrirliğini yaptığı onbeş günde bir, 32 sayfa olarak *Şura Dergisini* çıkarmaya başlar(Bkz. Рызаетдин Фәхретдин, Казан 1999, s. 50; Мәрданов Раиф, *Бер Туган Рәмиевләр Шура Журналы һәм Рәмиевләр*, Руханиет Нәш., Казан 2002, s.157.). Abdülkadir İnan da ilk yazılarını 1917 yılına kadar 240 sayı yayın hayatını sürdüren *Şura Dergisi*nde neşretmiştir(Bu yazılar için bkz."Başkurt Caylavında (Şura, Orenburg 1914)", "İl Üçün (Şura, Orenburg 1914)", "Temirbay Kurayçı (Şura, Orenburg 1915, Nu: 17)", "Ület (Şura, Orenburg 1916, Nu: 3)".

5 Okuma-yazmayı henüz Şigay köyünde iken öğrenen Abdülkadir İnan'ın kitaplara olan düşkünlüğü dolayısıyla dost ve akrabaları "amcası Muhibullah Hazret gibi âlim olacak" diye konuştuklarını ifade etmektedirler. İnan'ın amcası Muhibullah Hazret ise büyük âlim Şahabettin Mercani'nin *"Hazuratü'l-hak"* adlı eserine arkadaşı Rahmetullah Molla ile reddiye yazmış ancak daha sonra Mercanî'nin hakkını teslim etmiş ve onun hürmetkârlarından biri olmuştur.

İlköğrenimini Âlim Efendi'nin Şigay'da açtığı Usul-i Cedid mektebinde yapar. Bir süre Çelyabinsk'te eski usulde eğitim veren Ahund Hakim Hazret Medresesine devam ederek tecvit ve Arapça dersleri alır.[6]

Ancak yeni usul yerine eski usulde eğitim yapan bu okuldan arkadaşlarıyla birlikte olaylı bir şekilde ayrılır. Çelyabinsk yakınlarındaki bir kasabada bulunan Rus-Başkurt Mektebi öğretmeninden Rusça ve matematik dersleri alır. Bu durumu Ahund Hakim Hazret'in mektupla haber vermesinden sonra babası kendisini almaya gelir ve ailesinin yanına döner. Yaz mevsimini tarlada çalışarak geçirir. Boş vakitlerinde Rusçasını geliştirmekle uğraşır; Türkçe gazeteleri ve Çelyabinsk'te çıkan *Uralskaya Jizni* gazetesini okur. Babasının Rus okullarına gitmesine razı olmaması üzerine 1907 yılında Troitsk'teki yeni usuldeki *Resuliye Medresesi*ne başlar. Şeyh Zeynullah Resulî'nin açtığı ve İstanbul'daki okulların programın uygulamaya çalışan *Resuliye Medresesi*nin eğitim sisteminde yapılan ıslahatları yeterli görmez. Troysk'ta çıkan *Step* adlı gazetede medreselerde ciddi bir reform yapılamasına ihtiyaç olduğunu ifade eden Rusça açık bir mektup yayımlar. Takibata uğrayacağı endişesine kapılır ve okul müdürü Şeyh Zeynullah'ın oğlu *Abdurrahman Resuli*'nin tavsiyesiyle Mehmet Ali adlı bir zengin bir Kazak'ın oğluna Rusça ve diğer dersler vermek üzere Akmola vilayetinin Kökçetav kazasına bağlı Argın kabilesinin avılına gelir. Burada gözlemlediği Kazak Türklerinin türlü halk inanç ve uygulamalarını ileriki yıllarda her biri mukayeseli araştırmaya dayanan makalelerinde kullanacaktır. Yine üniversite arzusuyla Kesli işletmesindeki Miropolski adlı bir papazdan aldığı derslerle Rusçasını ilerletir. Ailesinin ısrarıyla tekrar Troysk'a döner; sekiz yıllık orta ve iki yıllık yüksek kısmını bitirir. 1914'te

---

Mercanî'nin vefatı sebebiyle şair Ak Molla yazdığı mersiyede bu hususa telmih edilmiştir.

"Ona şerik damolla Muhibullah
Rabbanî ulemanı muhip Molla
Evvelce kırın bakıp yürüp idi
Sonradan kaytıp boldı muhik molla"

[6] Abdülkadir İnan, iç karışıkların yoğun yaşandığı Çarlık Rusya'sının son döneminde çok farklı okullarda öğrenimini sürdürmek durumunda kalmıştır. Onun bütün amacı olgunluk imtihanını vererek öğretim dili Rusça olan devlet üniversitelerinden birinde öğrenci olmaktır. Bu sebeple o, usul-i cedit mektepleri taraftarıdır ve eski usulde eğitim verenlerden ziyade yeni metodu takip eden okullarda okumak ister. Bu sebeple Ahund Hakim Hazret Medresesindeki eğitim sistemini beğenmeyen İnan, hemen karşısında kurulmuş bulunan usul-i cedit mektebinin öğrencileri ve öğretmenleriyle temasa geçer. Kendisine Arapça gramer ve tecvit ezberlettiren Zahidullah Halfe'nin değil, "yeni usuldeki kitapları ve edebi eserleri okumaya devam et" diye teşvik eden Zakir Mahdum'un tavsiyelerine uyar.

Yüksek Muallim Mektebi'nden mezun olduktan sonra 1915'te Bütün Rusya Müslümanları'nın Mahkeme-i Şer'iyye Kurulu önünde dinî ilimlerden imtihan vererek müderris unvanını ve şehadetnamesini almıştır.

Öğrencilik yıllarında bir ara Kazak Bağlan obasında öğretmen olarak çalışmış; Asker Ailelerine Yardım Kurumunda memuriyet görevlerini yürütmüştür. İlk kalem denemeleri de bu yıllardadır. "Ruslara toprak satışının felaket getireceğini belirttiği" "Başkurtlarda Toprak Meselesi" ile "Başkurt Ulemasi" adlı yazıları *Vakit* (1908); şiirleri ve Başkurtların hayatıyla ilgili küçük hikâyeleri ise *Şûra* dergisinde yayımlanmıştır.[7] 1915 yılından sonra Sibirya hududundaki Kamışlav şehrinde askerlik görevine başlamış, terhisini müteakip 1917 yılının Eylül ayında İtişbay kazasında öğretmeliğe devam etmiştir.

Abdülkadir İnan, 1917 yılindaki Bolşevik ihtilâlinden sonra öğretmenlik görevinin yanı sıra Başkurt Türkleri için siyasî faaliyet ve mücadelelerde bulunmuştur. İtişbay Sovyet Başkanlığı, Ural Eyaleti Müslümanları Sovyeti Üyeliği, Zeki Velidi başkanlığında kurulan Başkurdistan Çelyabinsk Halk Komitesi Temsilciliği, Başkurt Gazetesi Başyazarlığı gibi vazifeler almıştır. Zeki Velidi ile Moskova ve Petersbug'ta Başkurt delegeleri olarak ziyaretler gerçekleştirmiştir.

Komünist hükümetin artan baskıları sebebiyle bazı arkadaşlarıyla ile birlikte 1920 yılında önce Kazakistan'a, bir süre sonra da Taşkent'e geçer. Abdülkadir Cılkıbay adıyla Kazak ve Kırgız okullarında öğretmenlik yapar. Kızıl orduya karşı kurulan Türkistan Millî Komitesi'nde çalışır (Bkz 2. Fotoğraf).

Milli davayı anlatmak için 1923'te İran ve Afganistan'da yaklaşık bir yıl kadar kaldıktan sonra 1 Kasım 1923'te Hindistan'a, 1924 yılında buradan da Avrupa'ya, Marsilya, Paris ve Berlin'e (Bkz 3. ve 4. fotoğraflar) gider.[8] 20

---

[7] Abdülkadir İnan'ın 1908 yılında başladığı yazı hayatı, ölümünde birkaç gün öncesine kadar sürmüştür. İnan'ın on sekiz yaşında iken 1908 yılında *Vakit Gazetesi*nde yer alan iki yazısından sonra 1910 yılında Kazak Türkleri hakkındaki "Kırgız Dalasında (*Vakıt*, Orenburg 1910)"; "Kırgız Sahralarından(*Tarifü'l Müslimin*, İstanbul 1910, Nu: 12)" adlı yazılarını neşreder. "Başkurt Caylavında (*Şura*, Orenburg 1914)"; "Başkurt Musikisi (*Muallım*, 1914, Nu:8)", "Caylavı Özlerken(*Şura*, 1914, Nu. 24, /şiir/)", "İl Üçün (*Şura*, 1914)", "Temirbay Kurayçı (*Şura*, 1915, Nu:17)" onun Başkurtlar hakkındaki diğer yazılarıdır.

[8] Dr. Rıza Nur, Abdülkadir [İnan] ve Zeki Velidi [Togan]'a 15 Mart 1924 tarihinde Paris'te yaptıkları görüşmede "siyasi işleri bırakarak Türkiye'ye gelip ilimle meşgul olmalarını" teklif etmiştir. Daha sonra Maarif Vekili Hamdullah Suphi'nin Berlin Büyükelçisi Kemaleddin Sami Paşa vasıtasıyla Zeki Velidi için gönderdiği davet mektubu ile 12 Mayıs 1924 tarihinde İstanbul'a gelmek üzere Abdülkadir

Mayıs 1925 tarihinde İstanbul'a gelir. 3 Haziran 1926'da Türk vatandaşlığına kabul edilirler.

Türk kültür coğrafyasının yakın ve uzak yurtlarında, XX. yüzyılında başlarında çıkan sıkıntılar sebebiyle Türk ve akraba topluluklara mensup aydınlar ümitlerini, varlık ve geleceklerini Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte görerek göçlerle ülkemize gelmişler ve yeni vatanlarının gelişmesi için çeşitli sahalarda hizmette bulunmuşlardır.

Abdülkadir İnan'ın "çalışmalarının ikinci devri, İstanbul'da çıkan" "Yeni Kafkasya" dergisinde 1924 yılında yayımladığı "Volga Boyunda İslâm: Türk Harsıyla Mücadele" adlı yazısıyla başlar. Merhum, bu yazılarında, ayrı düştüğü vatanının o zamanki içtimaî, kültürel durumunu tanıtmak maksadını güder. "Rusya Türklerinde Millî Hars Meselesi", "Hariç Türklerde Hars Meselesi" onun Türkiye'de yayımladığı ilk makaleleridir."

Abdülkadir İnan'ın ilmî çalışmalarındaki ciddiyetini[9] bilen Prof. Fuad Köprülü (Bkz 5. ve 6. fotoğraflar) onu önce İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine sonra Türkiyat Enstitüsü'ne Türkoloji asistanı olarak alır.[10] 1927 yılında Zeki Velidi Togan ile birlikte Yeni Türkistan dergisini çıkarırlar (Bkz 7. Fotoğraf). Aynı yıl, Türk Halk Bilgisi Derneği'nin çalışmalarına katılır. Derneğin yayın organı olan *Halk Bilgisi Haberleri Dergisi*nde makaleleri neşredilir. 1929 yılında Doğu Anadolu'ya "Birinci İlmi Seyahate" çıkar ve sonuçlarını 1930 yılında kitap olarak yayımlar.[11] 1. Şubat 1933 tarihinde

---

İnan'la yola yola çıkarlar(Zeki Velidi Togan *Hatıralar*, Ankara 1999, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 510).

9 Abdülkadir İnan'ın Fuad Köprülü tarafından İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsüne asistan olarak atanmadan önce Türkiyat Mecmuasında iki yazısı yayımlanmıştır (Başkurdistanlı Abdülkadir [F.Süleyman], "Kitab-ı Dede Korkut Hakkında", *Türkiyat Mecmuası* İstanbul 1925, Cilt:1 s. 213-219 ile [Abdülkadir], "*Notlar ve Vesikalar:* Türk Kabile İsimlerine Dair", *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul 1925, C: 1, s. 258-265).

10 Abdülkadir İnan'ın, Emekli Sandığınca çıkarılan sicil ve hizmet cüzdanında 1 Teşrinevvel (Ekim) 1926 tarihinde 15 TL aylıkla İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Asistanlığına vekâleten tayin edildiği, 1. Haziran 1928 yılında 20 TL aylıkla İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Asistanlığına geçtiği, 24 Eylül 1931 tarihinde barem kanunu ile maaşı 25 liraya baliğ olarak Edebiyat Fakültesi Asistanlığına döndüğü belirtilmektedir (Bkz 2. belge).

11 Ziyaeddin Fahri [Fındıkoğlu] ile Mehmet Halit [Bayrı] 1924 yılında Anadolu Mecmuasını çıkarır. İhsan Mahvi ile Ziyaedddin Fahri [Fındıkoğlu] 1 Kasım 1927 sonradan adını *Türk Halk Bilgisi Derneği* şeklinde değiştirdikleri *Anadolu Türk Halk Bilgisi Derneğ*ini kurar. Sözü geçen dernek, "folklor derleyicilerini yetiştirmek ve yönlendirmek" amacıyla 1928 yılında "*Halk Bilgisi Toplayıcılarına Rehber*" adlı kılavuzu ile Ziyaeddin Fahri'nin müdürlüğünde 192 sayfadan oluşan ***Halk Bilgisi Mecmuası***'nı neşreder. *Türk Halk Bilgisi Derneği*, "İlim Encümeni Azası"

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesindeki asistanlık görevinden istifa ederek, Ankara'ya Atatürk'ün muhitine girişi (Bkz 8. fotoğraf) ve Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Bkz 3. belge) onu hayatında yeni bir dönemi teşkil eder.[12] 18 Ocak 1935 yılında "Doğu Türk Lehçelerini tetkik edip okutmak için" Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine profesör tayin edilir(Bkz 9 ve 10 fotoğraflar). Abdülkadir İnan, Ulu önder Atatürk'ün çevresinde Türkiye dışındaki Türklerden biri olarak Türk kültürünün bütünlüğünü ilmi yoldan araştırmak ve anlatmak görevini başarıyla yerine getirmiştir.

Abdülkadir İnan, Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ndeki Atatürk'ün himayesinde Naim Hazim, Hamit Zübeyr (Koşay), Ahmet Cevat (Emre), Celal Sahir (Erozan), Ragıp Ruşen Eşref (Ünaydın), Besim Atalay, Hasan Ali (Yücel), İbrahim Necmi (Dilmen) gibi devrin önde gelen kişileriyle birlikte çalışmıştır. Dolayısıyla dildeki sadeleşme çalışmalarıyla "Güneş Dil Teorisi" gibi dil inkılâbı çerçevesinde yapılan pek çok işte görev almış, yabancı dil bilginlerinin görüşlerinin Türkçe tercümelerini bizzat Atatürk'e arz etmiştir. Sovyetler Birliği İlimler Akademisi üyesi Nikola Marr'ın "Dillerin ve Kavimlerin Dağılışı ve Türk Dillerinin Anavatanı Meselesi" adlı eseri ile Dil Kurultaylarındaki bildirilerini çevirerek Türk bilginlerinin istifadesine yine o sunmuştur. Marr'ın Güneş Dil Teorisine temas ederek Türk diliyle Hint-Avrupa dilleri ve yine Türk diliyle Maya dili arasındaki benzeyiş gibi hususlarda "Bütün dillerin tarihi inkişafının Türkçeyle ilgili olduğu" şeklindeki o yıllarda Türk aydınlarının başlangıçta hoşlarına giden ve tasvip ettikleri görüşü ilk kez Abdülkadir İnan Türk ilim âlemine duyurmuştu. Bilindiği gibi "Güneş Dil Teorisi" adıyla bilinen bu tezi, 1935 yılında Phil.

---

olarak Abdülkadir [İnan] Bey'i 15 Ağustos-27 Eylül 1929 tarihleri arasında Trabzon, Rize, Gümüşhane, Erzurum ve Erzincan'ı, kapsayan ilk ilmî derlemeye Devlet Konservatuarının "Musiki Folkloru" grubuyla birlikte gönderir. Abdülkadir İnan'ın, gezideki derlemelerini ***"Birinci İlmi Seyahate Ait Rapor"*** adıyla 1930 yılında yayımlar. İkinci ilmi geziyi ise Abdülkadir [İnan] Bey, Ali Rıza [Yalgın] ve Şakir Sabri'yle birlikte 1931 yılının Temmuz-Ağustos ayında Gaziantep'e giderek gerçekleştirmiştir. Halk Bilgisi Mecmuası daha sonra aynı dernek tarafından "Halk Bilgisi Haberleri" adıyla ilk dergiden yaklaşık bir yıl sonra 1 Kasım 1929 yılında çıkarılmaya başlanmıştır. Halk Bilgisi Haberleri Dergisinin 1.sayısında Abdülkadir adıyla "Hap" 2. sayısında "Köroğlu'na ait Kitabiyat" başlıklı yazıları yayımlanan İnan'ın, aynı dergide "Abdülkadir" adıyla on iki, "Abdülkadir İnan" adıyla altı yazısı yer almıştır.

[12] Abdülkadir İnan, İstanbul'dan Ankara'ya Türk Dilini Tetkik Cemiyetine gelişinden bir ay iki gün sonra bütün Merkez Kurulu üyeleriyle birlikte 08.03.1933 tarihinde Çarşamba akşamı Atatürk'ün huzuruna Çankaya Köşkü'ne çağrılmıştır. İnan, Atatürk ile Türk dili, tarihi ve kültürü konularında yapılan toplantılara katılarak 1934 yılında bir; 1935 yılında otuz beş; 1936 yılında kırk üç; 1937 yılında on olmak üzere toplam doksan defa görüşme imkânı elde etmiştir.

Dr. Hermann Kyergić, "Türkçenin temel bir dil olduğu dünya dillerindeki pek çok sözün Türkçeden türediği" şeklindeki 41 sayfalık bir inceleme haline getirerek Atatürk'e göndermiş ve o yıllarda bu konu Türk dilcilerini oldukça meşgul etmişti. İnan'ın Atatürk'ün huzurundaki bu toplantılarda pek çok hatırası nakledilmektedir.

"Atatürk, bir akşam, Birinci Dünya Savaşında Dördüncü Ordu Komutanı bulunan rahmetli Cemal Paşa'nın yurda çok pahalıya mal olan yanlış tutumları üzerinde dururken, gecenin geç saatlerine kadar süren bu sofra toplantıları esnasında istemeyerek uyuklayan Abdülkadir İnan'a;

-Abdülkadir sen ne dersin? diye sorar.

Abdülkadir İnan derhal gözlerini açarak;

-Ben onun büyüklüğünü bir sözünden anlamıştım, der.

Konuya hiç uymayan bu karşılık üzerine Atatürk alaylı, biraz da öfkeli bir sesle:

-Ya öyle mi? Anlat bakalım, ne imiş o söz? diye sorar.

İnan hiç telaş etmeden anlatmaya başlar:

-Çarlık yıkılmış, biz de Türkistan'da bir Cumhuriyet kurmaya çalışıyor, bir yandan da komünistlerle de uğraşıyorduk. Cemal Paşa oraya kadar gelmiş, bilir bilmez işlerimize karışmaya koyulmuştu. Bir gün sabrımız taştı. Kendisine şöyle dedik; "Anadolu'daki kardeşlerimiz ölüm kalım savaşında. Türkiye kurtulmazsa Türkistan'ın bağımsızlığı neye yarar? Siz buralara gelmek için orasını nasıl bırakabildiniz?"

Cemal Paşa bu kınayıcı çıkışımıza kızmadı, gülümseyerek güvenle "Orada Mustafa Kemal Paşa var" dedi. İşte o söz...

Abdülkadir İnan, açıklamasını böyle umulmadık bir şekilde bağlamasına Atatürk memnun olur ve onun uyuklamasını mazur görür."[13]

Abdülkadir İnan, 20-25 Eylül 1937 yılında İstanbul'da toplanan İkinci Türk Tarih Kongresi'nde Atatürk'ün huzurunda "Orta Asya'daki Türk Kültürü İzleri" adlı bir bildiri sunmuştur. Sözü geçen bildirisinde İnan, 1924 keşfedilen ancak 1929 yılında Rus Devlet Etnografya Müzesi tarafından hafriyatı yapılan Altay'daki Yan Ulagay Irmağı sahilindeki Pazırık Kurgan'ından elde edilen buluntular konusunda Rus araştırıcı Rodenko'nun tezlerini eleştirerek kendi düşüncelerini dile getirmiştir. Abdülkadir İnan,"Rodenko'nun bu mezar Türk ve Moğol ırkına ait değil, Aryanî ırktan olan İskitlerindir" şeklindeki ifadesi ile arkeolog Graiznov'un kurganın hangi millete ait olduğu hususundaki sessizliğine itiraz eder. İnan, kıyafetleri ve eşyalarıyla defnedilmiş kahramanla birlikte buzların arasında

[13] Ağakay, Mehmet Ali, *Atatürk'ten 20 Anı*, Ankara 1972, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 29-31.

donmuş olarak kalan atların kuyrukları, yele ve topuk saçaklarının kesilmiş, kulakların enenmiş ve hepsinin aygır olmasından hareketle Türk mezarı olduğunu kültürümüzün tarihi yadigârlarından örneklerle ispata çalışır. Atatürk'ün takdirini kazanır.[14] Ancak Atatürk'ün kendisine gösterdiği samimi ilgiden rahatsız olan ilmî ve idarî bürokrasi onun ölümünden sonra Abdülkadir İnan'a iş hayatında türlü sıkıntılar çıkarmış âdeta ondan intikam almıştır. 1944 yılının Nisan ayında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesince "Kanuni muamelede bir kısım eksiklikler olduğu" sözlü olarak ifade edilmiş ve Abdülkadir İnan'ın maaşı kesilmiştir. Fakat o, aynı fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Enstitüsü'nün yazılı davetine icabet ederek haziran imtihanlarını yapmış, notlarını teslim etmiş ve Dekanlığın verdiği diğer görevleri yerine getirmiştir. Dokuz yıl, dört ay Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde profesör unvanıyla dersler veren, doçentlik ve doktora jürilerine giren, profesörler kurulunda görev alan İnan'ın kaçarak geldiği Sovyetler Birliği'nde kalan diplomalarını ibraz edemediği gerekçesiyle, bir anda unvanı elinden alınmış işinden uzaklaştırılmıştır (Bkz 6. belge). Bunda 1944 yılının Nisan ve Mayıs aylarında yoğunlaşan Türkçülük olaylarına karşı yürütülen kampanyanın da etkisi olduğu anlaşılmaktadır.[15] 1944 yılının eylül ayında onun D cetveline nakil ve "öğretici" kadrosuyla önceki görevlerini sürdürmesine karar verilmiştir. 1946 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Tarihi ve Çağdaş Türk Lehçeleri derslerini verecek kimse bulunamayınca o, yeniden çağrılmıştır. 1947 yılında ise kendisine "mütercim" kadrosunun ek ders ücreti ödenmeye başlanmıştır. Saadet Çağatay, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Atatürk'ün ölümüyle himayesiz kalan Abdülkadir İnan'ın o günlerini şöyle anlatmaktadır:

> "Ben, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine intisap ettiğimde, o daha hocalık ediyordu. Bana onun odasında yer ayırmışlardı. O, Dil Kurumunda çalıştığından, dersten derse gelir, ancak ders aralarında konuşurduk. Devamlı Fakültede çalışmadığı bahanesiyle, onun masasını çekip almışlardı, fakat "geldiğinde kullanır" diye koltuğunu vermemiştim, kendim ona oturmuyordum "Abdülkadir Bey varken,

---

[14] İnan, Abdülkadir, "Altay'da Pazırık Hafriatında Çıkarılan Atların Vaziyetini Türklerin Defin Merasimi Bakımından İzah /Orta Asya'daki Türk Kültürü İzleri" *İkinci Türk Tarih Kongresi 20-25 Eylül 1937, Zabıtlar*, İstanbul 1937 s. 142-143.

[15] Prof. Dr. Hikmet Tanyu, 1944 yılındaki "Irkçılık-Turancılık" suçlamasıyla İstanbul Örfi İdare Mahkemesinde Abdülkadir İnan'a dava açılmadığını; ancak onun milliyetçi dergilerde yayımlanan yazıları ve Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın arkadaşı olması sebebiyle devrin Maarif Vekili Hasan Ali Yücel ile Yüksek Tahsil Umum Müdürü Necmettin Halil Onan tarafından Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki profesörlük kadrosunun iptal edildiğini belirtmektedir(Tanyu, Hikmet, "Prof. Abdülkadir İnan'ın Son Günleri ve Bazı Hatıralar" *Töre Dergisi*, Aralık 1976, Sayı: 67, s. 28-31).

onun koltuğuna sahip çıkmam adaba uymaz" düşüncesiyle o koltuğa oturmağa çekinir, adi bir sandalyede otururdum. Bu hal bir hayli sürdü, nihayet günün birinde, koltuğun boş durduğunu, benim de sandalyede oturduğumu görünce; "Niye bu koltuğa, oturmuyorsunuz, alın, alın" diye ısrar etti, ben de: "Yok, o sizin, siz geldiğinizde otururusunuz" dememe rağmen, razı olmadı, koltuğu benim masamın başına getirdi, merhum eşya düşkünü ve gururlu değildi." şeklinde ifade etmektedir.[16]

Abdülkadir İnan, karşı karşıya kaldığı bu durum dolayısıyla Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığına ve Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne "Profesör unvanıyla yaptığım ödevlerin, doçent, doktora ve talebe imtihanlarının (Bkz 4. ve 5. belgeler) kanuni olarak kabul edildiğinin dikkate alınarak hakkı müktesebin" şeklindeki ifadeleriyle profesör unvanının iadesi için çeşitli tarihlerde dilekçe ile müracaatta bulunmuştur (Bkz 6. belge). Dilekçesine Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dekanlığı'nın ve çeşitli devlet kurumlarının "Prof. Abdülkadir İnan" hitabıyla kendisine gönderdiği resmi yazıların örneklerini de koymuştur (Bkz 7 ve 8. belgeler). Ancak İnan, bu çabalarına rağmen bir sonuç elde edememiştir. Evrakından ve naklettiği hatırlarından pek çok kimsenin o dönemde Abdülkadir İnan'a samimi değil, ikiyüzlü davrandığı anlaşılmaktadır. Bunun bir örneğini 2.07.1948 tarihinde Yüksek Tahsil Umum Müdürü ve Eski Türk Edebiyatı Profesörü Necmettin Halil Onan'ın, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dekanlığına gönderdiği onun hakkındaki kanaatini belirten yazının suretinin üstüne İnan "Murailiğin bu derecesini Türk ırkından olan, damarlarında Türk kanı taşıyan hiçbir kimse yapamaz"(Bkz 9. belge) şeklinde not düşerek kaydetmiştir.[17] Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün kendisine verdiği sicil cüzdanında (Bkz 10. 11, 12. ve 13. belgeler) onun Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki profesör olarak geçirdiği dokuz yıl, dört aylık süre yok sayılmış (Bkz 14. belge), 14.09.1948 tarihinde Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Okutmanlığına; 08.05.1950 tarihinde ise Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Görevliliğine atandığı kaydedilmiştir (Bkz 14. belge). Bir ara Rus Dili ve Edebiyatı Öğretim Görevliliğine (30.04.1951) başlamışsa da 08.05.1953 tarihinde yeniden Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim görevliliğine döndüğü belirtilmektedir. Abdülkadir İnan, 27.11.1954 tarihinde 65 yaşını doldurduğundan ve bütün hizmeti on dört yıl olduğu için kısıtlı emeklilik hakkıyla görevden ayrılmıştır (15. belge).

---

[16] Çağatay, Saadet, "Abdülkadir İnan, (29.XL1889-1.X.1976)" *Türk Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Yıl: XV, Sayı: 171, Ankara 1977, s. 147-152.

[17] Mustafa Yaşar İnan, babası Abdülkadir İnan'dan naklen Prof. Dr. Şinasi Altundağ'ın Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinden unvanın alınması sürecinde ona, Atatürk'ü kastederek "Sen, sarhoş birinin tayin ettiği profesörsün" şeklinde hakaret ettiğini ifade etmektedir.

Abdülkadir İnan, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde 1942 yılından sonra odasını Saadet Çağatay ile paylaşmıştır. Saadet Çağatay, İnan'ın ölümünde sonra ilk makalelerden birini yazmış ve aynı zamanda onun *Makaleler-İncelemeler* adlı eserini Hikmet Tanyu Bey'le birlikte yayına hazırlamıştır. Saadet Çağatay yazısında Abdülkadir İnan'dan hep saygıyla bahsetmektedir. İnan daima doğduğu Başkurdistan topraklarının bilhassa Ural Dağları'nın özlemi içinde olmuştur. Odasına kabul ettiği öğrencilerini başköşeye geçirip kendisi kapının hemen yanındaki sandalyeye ilişince, terbiye gereği öğrenciler, "Hocam lütfen yerinize, yahut buraya bize gösterdiğiniz yere siz oturunuz" deyince odasında Hüseyin Gazi Dağı'nın en iyi kapının yanındaki sandalyeden göründüğünü o sebeple kapının yanını tercih ettiğini söylediği ifade edilmektedir. Yine Abdülkadir İnan, Saadet Hanımla yaşadığı bir kırgınlık üzerine birlikte oturdukları odayı terk etmiş o zaman Yükseköğretim Genel Müdürü ve DTCF'de eski Türk edebiyatı profesörü olan Necmettin Halil Onan Bey onu "beraber oturalım" diye odasına davet etmiştir. Dostları, Umum Müdür Beyle oturmaktan hoşlandığını ima ettiklerinde o, "Ankara'da Hüseyin Gazi Dağının kedisine Ural Dağlarını hatırlattığını, fakültede de en iyi Necmettin Halil Bey'in odasından göründüğü için onunla oturduğunu" ifade etmiştir.

Kibar, mütevazı ve sessiz bir insan olan değerli âlimin kendisine yapılan haksızlıkları tevekkül ile karşıladığı belirtilmektedir. Rusça, Almanca, Arapça Farsça ve pek çok Türk Lehçesini bilen İnan çalışkan, dindar ve milliyetçi biri olarak temayüz etmiştir. Abdülkadir İnan'ın, daima büyüklere saygılı, küçükler sevgi ve koruma duygusuyla hareket ettiği belirtilmektedir. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki öğretim üyeliği yıllarında öğrencilere sınavlarda notu esirgemediği hoşgörülü ve babacan bir tavır içinde olduğu ifade edilmektedir. Saadet Çağatay onun bu özelliklerini şöyle anlatmaktadır:

> "İmtihanları o zamanlar birlikte yapardık, O, talebeye karşı aşırı derecede merhametli ve müsamahakâr davranırdı, asla dönmelerine razı olmaz, çoğu zaman, biz diğer hocaları müşkül durumda bırakırdı. "Bildi, bildi yeter, at bir beşi, tatlıya bağla" der, bazen da hiç de istemediğimiz ve usulümüz de olmadığı halde, bir bahane ile çıkar, geçemeyen talebeye geçtiğini bildirirdi, böylece bizleri üzer ve güldürürdü."[18]

Öğrencilerinden daha sonra akademisyen olanlar İnan'ın Türkiye Türkçesi dersinde Türkçenin ünlü seslerini anlatırken Kıpçak Türkçesinin yaşayan yazı dillerinden biri olan Başkurt Türkçesinin tesiriyle "*o*" ve "*ö*" seslerini "*u*" ve "*ü*" biçiminde dar ve yuvarlak olarak söylediği ve "o" sesi için

[18] Çağatay, Saadet, "Abdülkadir İnan, (29.XL1889-1.X.1976)" *Türk Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Yıl: XV, Sayı: 171, Ankara 1977, s. 147-152.

bu urdu(ordu)daki "u"; "ö" için ise bu ürdekteki "ü" *şeklinde* telaffuz ettiği nakledilmektedir.

Türk Tarih ve Türk Dil Kurumunun asli üyesi olan İnan(bkz 16. belge), başuzman olarak çalıştığı Türk Dil Kurumundan da "Dilde Tasfiyecilik ve Uydurmacılığa" karşı olduğu için çıkarılır. 1961 yılında Diyanet İşleri Başkanlığında çalışmaya başlar. Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Tercümeleri Üzerinde Bir İnceleme" adlı eserini yayımlar. 1964 yılının Nisan ayından itibaren de Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünde görev alır(Bkz 11. ve 12 fotoğraflar).

1974 yılında Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünün tahsisatı kesilince İnan buradaki görevinden de ayrılmak zorunda kalır. Giderek bozulan sağlığına rağmen, İnan çalışmaya devam etmiştir(Bkz 13. fotoğraf). Üç defa kaza geçirmiş ve çeşitli ameliyatlar olmuştur. Son yıllarda bir gözü kapanmış, kulakları işitme hassasiyetini kaybetmesine rağmen hayata gözlerini yumduğu bir gün öncesine kadar Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünde yazıları tashih etmiş, 1 Ekim 1976 tarihinde akşam televizyon seyrederken üçüncü kez geçirdiği kalp krizi sonucu Ankara'da vefat etmiştir.[19]

Kazanlı bir aileye mensup Öğretmen Müşfika (Ziyaeddinoğulları)[20] ile (Bkz. 14. ve 15. fotoğraflar) evli olan Prof. İnan'ın adını Atatürk'ün koyduğu, Orman Yüksek Mühendisi olan Mustafa Yaşar adlı bir oğlu bulunmaktadır.[21]

---

[19] Erkan, Mustafa, "113. Doğum, 26. Ölüm Yıldönümü Münasebetiyle Abdülkadir İnan", *Erdem Dergisi* Cilt:12, Sayı:36, Mayıs 2000, s. 912.

[20] Abdülkadir İnan'ın eşi Müşfika Hanım, İstanbul'a göç etmiş Kazanlı bir aileye mensuptur. Müşfika Hanım'ın babası Ziyaeddin Bey (doğum:1278/1862); annesi ise Faize Hanım (1284/1876)'dir. 21.12.1966 tarihli İstanbul Eyüp Nüfus Müdürlüğü kayıtlarına göre, Müşfika Hanım 1314(1898) yılında doğmuştur ve dört çocuklu ailenin en küçük evladıdır. Müşfika İnan, bir ara öğretmenlik yapmış, 1930'lu yıllarda folklor malzemeleri derlemek için Anadolu'da ilmi gezilere katılmış, araştırmalarda bulunmuştur. Müşfika İnan, 17 Ağustos 1977 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. Abdülkadir İnan emekli olduktan sonra İstanbul'a taşınmıştır. Ancak Diyanet İşleri Başkanlığında görev aldıktan sonra yeniden Ankara'ya dönmüştür. Oğlu Mustafa İnan'ın belirttiğine göre İstanbul'da kalan Müşfika Hanım, titizliği sebebiyle, Abdülkadir İnan'ın odalar dolusu kitabını on iki bin liraya sahafa satmıştır. Oğlu Mustafa İnan'ın Ankara'daki evinde kalan az sayıdaki kitabı ise Başkurdistan Muhtar Cumhuriyetinde kütüphaneye hediye edilmiştir.

[21] Müşfika-Abdülkadir İnan çiftinin ilk oğulları doğduktan kırk gün sonra vefat etmiştir. İnan, 1937 yılının yaz aylarında Türk Dil Kurumu çalışmaları için İstanbul'da Dolmabahçe sarayında bulunduğu sırada eşinin bir erkek çocuk dünyaya getirdiği haberini almıştır. Türk Dil Kurumu'nun çalışmaları hakkında bilgi alan Atatürk, İnan'ı pek sevinçli görünce, neşesinin sebebini sormuş. O da,

Sinop Ayancıklı Melek Hanım ile evli olan oğlu Yaşar Bey'den 1968 doğumlu Müşfika Bilbay (Arda) adlı bir kız, 1969 doğumlu Bilgünay adlı bir erkek torun sahibidir(Bkz 16. 17. ve 18. Fotograflar) Mezarı Ankara'da Karşıyaka'dadır(Bkz 19. Fotoğraf)

Abdülkadir İnan'ın çalışmaları beş dönemde değerlendirilebilir:

- Türkiyat Enstitüsünde Prof. F. Köprülü ile birlikte olan çalışmaları,
- Türkiyat'tan ayrılıp, Ankara'ya Atatürk'ün muhitine girişi, Türk Dil Kurumu ile 1944'e kadar olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yılları,
- 1944 -1954 yılları arasındaki Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yılları,
- Emekli olduktan sonraki çoğunlukla İstanbul'da bulunduğu 1954-1961 yılları arası,
- Ankara'da Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsündeki son dönem çalışmaları (Bkz 17. belge).

Prof. Abdülkadir İnan, engin bilgi birikiminin yanı sıra araştırma azmi ve kudretiyle edebiyat ve kültür tarihimize büyük katkılar sağlamıştır. Dil, tarih, folklor başta olmak üzere pek çok sahada eser vermiştir(Bkz 18. belge). 1908'den başlayarak ölümünden sonra yayımlananlar da dâhil olmak üzere 350'den fazla makale kaleme almıştır.[22] Elliyi aşkın dergide yazıları yayımlanmıştır. Çalışmalarında, Türkistanlı, Türkmen, İdil Oğlu, Fethülkadir, Abdülkadir Cılkıbay, A. Başkurt, F. Süleyman, Ulu Katayoğlu, Abdülkadir Süleyman takma adlarını kullanmıştır. Bahaeddin Ögel, onun

---

"Sayın Reisicumhur hazretleri 17 Haziran'da bir oğlum dünyaya geldi" demiştir. Bunun üzerine Atatürk ilk çocuğunun vefatını da bildiğinden İnan'ın yeni doğan çocuğuna Mustafa Yaşar adını vermiştir.

22 Abdülkadir İnan'ın yayınları konusunda ilk çalışmalardan biri Hikmet Tanyu'nun da yardımlarıyla Saadet Çağatay tarafında hazırlanmış ve Almancaya çevrilerek "Abdülkadir İnan, Fünfzig Jahre Wissenschaftlichen Wirkens" başlığı altında Central Asiatic Journal'da (Volume V, No:2 (1959), s. 151-162) neşredilmiştir. Hikmet Tanyu, İnan'ın "Makaleler-İncelemeler" adlı kitabının baş kısmında yer alan "Abdülkadir İnan'ın Hayatı ve Eserleri" adlı yazısında 273 künye tespit etmiştir. Tanyu, Vakıflar Dergisi sayı: XI(1976) s. 343-362, yayımlanan yazısında son tepsi etiği yazılarla birlikte künye sayısını 319 olarak vermiştir. Süleyman Tülücü, "Merhum Prof. Abdülkadir İnan'ın Bibliyografyasına Bazı İlaveler, *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 27 Aralık 1983, s.109-120)" adlı makalesinde yeni ilavelerde bulunmuştur. Ancak Başkurdistan'da basılan, Абдулкадир Инан Библиографический указаел (Hazırlayan:Салихов Ахат Губаевич, Уфа 1996, 60 s.) adlı eserde ölümünden sonra 1977 yılına kadar yayınlanan makale ve kitaplar da dâhil olmak üzere 395 künye bulunmaktadır. Mükerrer olarak neşredilenlerle birlikte bu sayı 413 olarak kaydedilmiştir.

kitap ve makalelerini kaleme alırken orijinal olması için gösterdiği titizliği dikkat çekici şu cümleleriyle değerlendirmektedir.

> "Kendisinin ancak birkaç sayı çıkabilmiş haftalık dergilerde bile keşif mahiyetinde önemli yazılarını görür ve bunların kaybolmasından korkarak üzülürdük. Bu da dergi sahiplerinin ricalarını kıramayıp, ne olursa olsun bir şeyler yazmak arzusundan ileri gelirdi. Üstadın yazılarının adım adım takip ederek toplamış bir hayranı olarak şu kanaate varmıştım: Prof. Abdülkadir İnan, bir gazete makalesinde bile yenilik getirmeyen bir yazıyı kaleme almak yaradılışına uygun değildi."[23]

Prof. İnan'ın kaleme aldığı konular, özellikle halk edebiyatı ve folklora dair yazdıkları son derece kıymetli çalışmalardır. Türk destanlarındaki mitolojik motifleri ilk defa İnan, büyük bir yetkinlikle ortaya koymuştur. İslâmiyetten önceki Eski Türk Dini hakkındaki etraflıca bilgi veren ülkemizdeki ilk makale ve kitaplar da ona aittir.[24] Kitabı Dede Korkut[25], Köroğlu ve Manas gibi ulu Türk destanlarının yanı sıra, Cengizname, Edige, Çora ve Toktamış Batır gibi "Orta Zaman Türk Destanları" üzerinde yazdıkları da değerli çalışmalardır. Anadolu ve Rumeli'deki Türk kültürünün tarihî arka planını Türkistan ve İdil Ural sahasına bağlayan araştırmaları cumhuriyet döneminde büyük akis uyandırmıştır. İnan, Türk kültürünün kökeni konusunda araştırmalarıyla Türkologlara sağlıklı bir kılavuz olmuştur. Ruhu şad olsun(Bkz 19. Belge).

Kitapları şunlardır:

---

[23] Bahaeddin Ögel, "Profesör Abdülkadir İnan, Türk Kültürü Tetkiklerinin Büyük Öncüsü", *Türk Kültürü*, Cilt: VI, Sayı: 71 Ankara, (Eylül 1968), s.37-41.

[24] Harun Güngör, Abdülkadir İnan'ın Din Tarihçiliği, *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kuruluş ve Gelişmesine Hizmeti Geçen Türk Dünyası Aydınları Sempozyumu Bildirileri* (23-26 Mayıs 1996), s.257-262.

[25] Abdülkadir İnan, "Kitab-ı Dede Korkut Hakkında" *Türkiyat Mecmuası* 1925 Ağustos Cilt. 1. s. 213 Makaleler-İncelemeler /165-172.) adlı makalesiyle henüz yeni yeni üzerinde çalışılan Türkolojinin bu şaheser kitabını Türk kamuoyuna ilk tanıtanlardan biridir. "Dede Korkut Kitabındaki Bazı Motifler ve Kelimeler Hakkında Notlar", adlı seri yazılarıyla sözü geçen destana ait pek çok problemin çözümüne katkıda bulunduğu gibi XVIII. yüzyılda tespit edilen Igor Alayı (Слово о полку Игореве /Slovo o Polku Igoreve) adlı Rus destanından Türk bilim çevrelerini haberdar etmiştir(Ülkü XIII, sayı: 74, 1939 Nisan (Makaleler-İncelemeler Ankara 1938, s. 185-190). Ruslar arasında büyük heyecan uyandıran Igor Alayı Hakkında Destanı göklere çıkaran Maksim Gorkiy, M. Sokolnikov, araştırıcılar ile İvan Golikov gibi ressamların yanı sıra Kaçenovski, Davidov, Belikov, Senkovskiy gibi bu destanın sahte bir epope olduğu fikrini de Türk kamuoyu onun bu makalesiyle öğrenmiştir.

- Türkistan San'atkarları Risalesi (A. Samoyloviç'ten tercüme) İstanbul 1929.
- Birinci İlmi Seyahate Dair Rapor, İstanbul 1930.
- Türkoloji Ders Hülasaları, İstanbul 1936.
- Güneş-Dil Teorisi Üzerine Ders Notları, İstanbul 1936
- Türkoloji Ansiklopedisi Üzerine Kalem Deneyi, İstanbul 1936.
- Moğolların İçtimai Teşkilatı, Moğol Göçebe Feodalizmi (B.Y.Vladimirtsov'dan tercüme), Ankara 1944, 1987, 1995.
- Tarihte ve Bugün Şamanizm, Materyaller ve Araştırmalar Ankara 1954,1972,1995.
- Kur'an-ı Kerim 'in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme, Ankara 1961.
- Hurafeler ve Menşeleri, Ankara 1962.
- Makaleler ve İncelemeler, Ankara 1968, 1987.
- Manas Destanı İstanbul 1972, Ankara 1985, İstanbul 1992
- Eski Türk Dini Tarihi (İstanbul 1976).
- Makaleler ve İncelemeler, II. Cilt, Ankara 1991.

KAYNAKLAR

Abdülkadir, "Kitab-ı Dede Korkut Hakkında" *Türkiyat Mecmuası* 1925 Ağustos Cilt. 1. s. 213

Ağakay, Mehmet Ali, *Atatürk'ten 20 Anı*, Ankara 1972, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 29-31

Baykara, Tuncer, "Abdülkadir İnan'a Dair Bildiklerim" *Türk Dünyasına Bakışlar, Mehmet Saray Armağanı*, İstanbul 2003.

Çağatay, Saadet, "Abdülkadir İnan, Fünfzig Jahre Wissenschaftlichen Wirkens", *Central Asiatic Journal*, Volume V, No:2, 1959, s. 151-162

Güngör, Harun, "Abdülkadir İnan'ın Din Tarihçiliği", *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kuruluş ve Gelişmesine Hizmeti Geçen Türk Dünyası Aydınları Sempozyumu Bildirileri* (23-26 Mayıs 1996), s.257-262.

Cunbur, Müjgan, "Hocam Abdülkadir İnan", *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kuruluş ve Gelişmesine Hizmeti Geçen Türk Dünyası Aydınları Sempozyumu Bildirileri (23-26 Mayıs 1996)*, Kayseri 1996, s.155-161. Bu yazı, "Prof. Dr. Abdülkadir İnan'ı Kaybettik" başlığıyla daha önce *Devlet Gazetesi*nde(Sayı:362, 11 Ekim 1976, s. 4) yayımlanmıştır.

Çağatay, Saadet, "Abdülkadir İnan, (29.XL.1889-1.X.1976)" *Türk Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Yıl: XV, Sayı: 171, Ankara 1977, s. 147-152.

Erkan, Mustafa, "113. Doğum, 26. Ölüm Yıldönümü Münasebetiyle Abdülkadir İnan", *Erdem Dergisi* Cilt:12, Sayı:36, Mayıs 2000, s. 908-927.

İnan, Abdülkadir, "Dede Korkut Kitabındaki Bazı Motifler ve Kelimeler Hakkında Notlar", Ülkü XIII, sayı: 74, 1939 Nisan (Makaleler-İncelemeler Ankara 1938, s. 185-190)

_____, "Altay'da Pazırık Hafriatında Çıkarılan Atların Vaziyetini Türklerin Defin Merasimi Bakımından İzah /Orta Asya'daki Türk Kültürü İzleri" *İkinci Türk Tarih Kongresi 20-25 Eylül 1937, Zabıtlar*, İstanbul 1937 s. 142-143.

Мәрданов Раиф, *Бер Туган Рәмиевләр Шура Журналы һәм Рәмиевләр*, Руханиет Нәш., Казан 2002, s.157.

Ögel, Bahaeddin, "Profesör Abdülkadir İnan, Türk Kültürü Tetkiklerinin Büyük Öncüsü", *Türk Kültürü*, Cilt: VI, Sayı: 71 Ankara, (Eylül 1968), s.37-41.

Рызаетдин Фәхретдин, Казан 1999, s. 50,

Салихов Ахат Губаевич, *Абдулкадир Инан Библиографический указаел*, Уфа 1996, 60 s.

Tanyu, Hikmet, "Abdülkadir İnan'ın Hayatı ve Eserleri" *Abdülkadir İnan, Makaleler-İncelemeler*, Ankara 1968, Türk tarih Kurumu Yayını, s.XV-XXXVII.

_____, *Abdülkadir İnan*, Türk Yurdu, c.VI, sayı:12 (Aralık 1967), s.8-10.

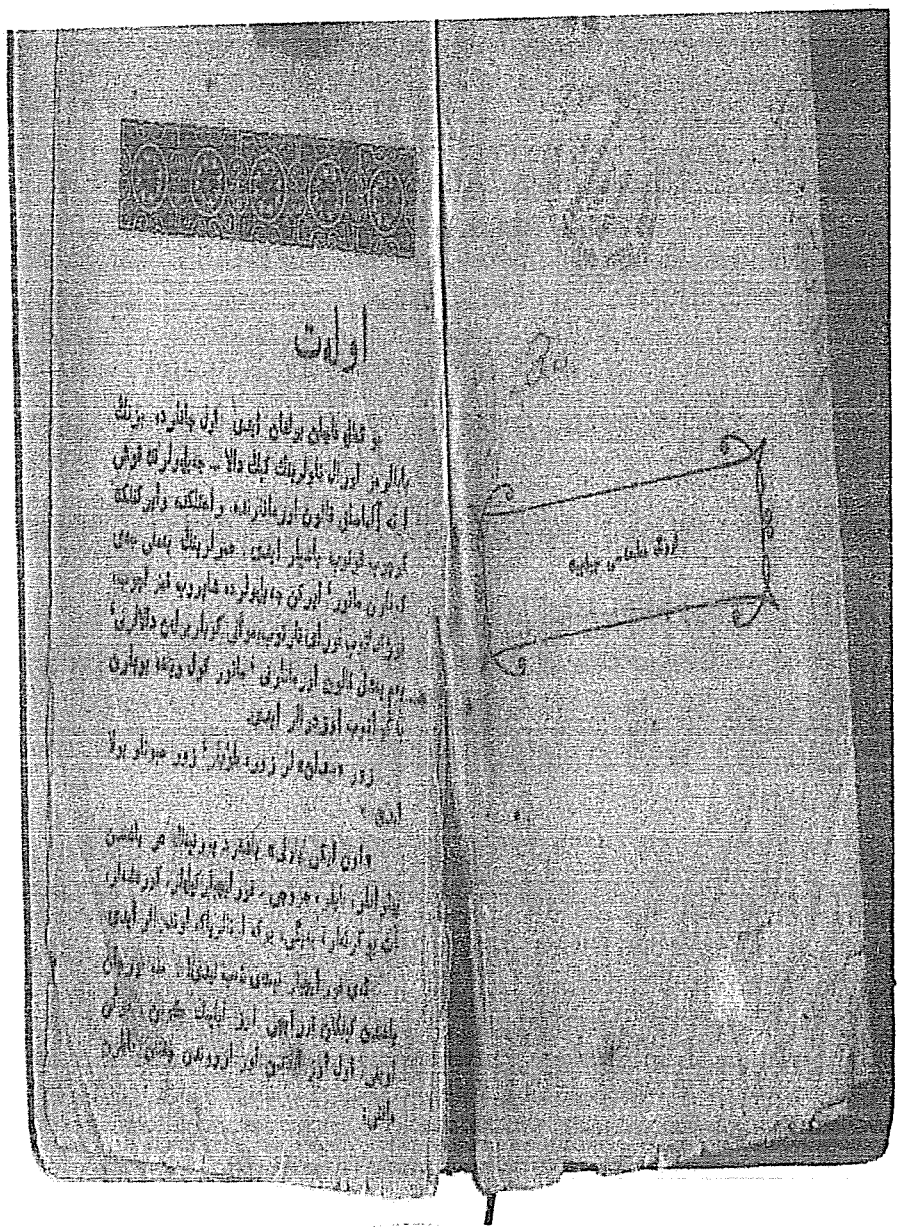
_____,Prof.Abdülkadir İnan'ın "Son Günleri ve Bazı Hatıralar", *Töre*, Aralık 1976, yıl: 8, sayı 67, s.27-31.

Şenol, Hadi, "Abdülkadir İnan(1889-1954)" *DTCF'de Türkolojinin Öyküsü*, Ankara 2006, s.219-282.

Tülücü, Süleyman, "Merhum Prof. Abdülkadir İnan'ın Bibliyografyasına Bazı İlaveler, *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 27 Aralık 1983, s.109-120.

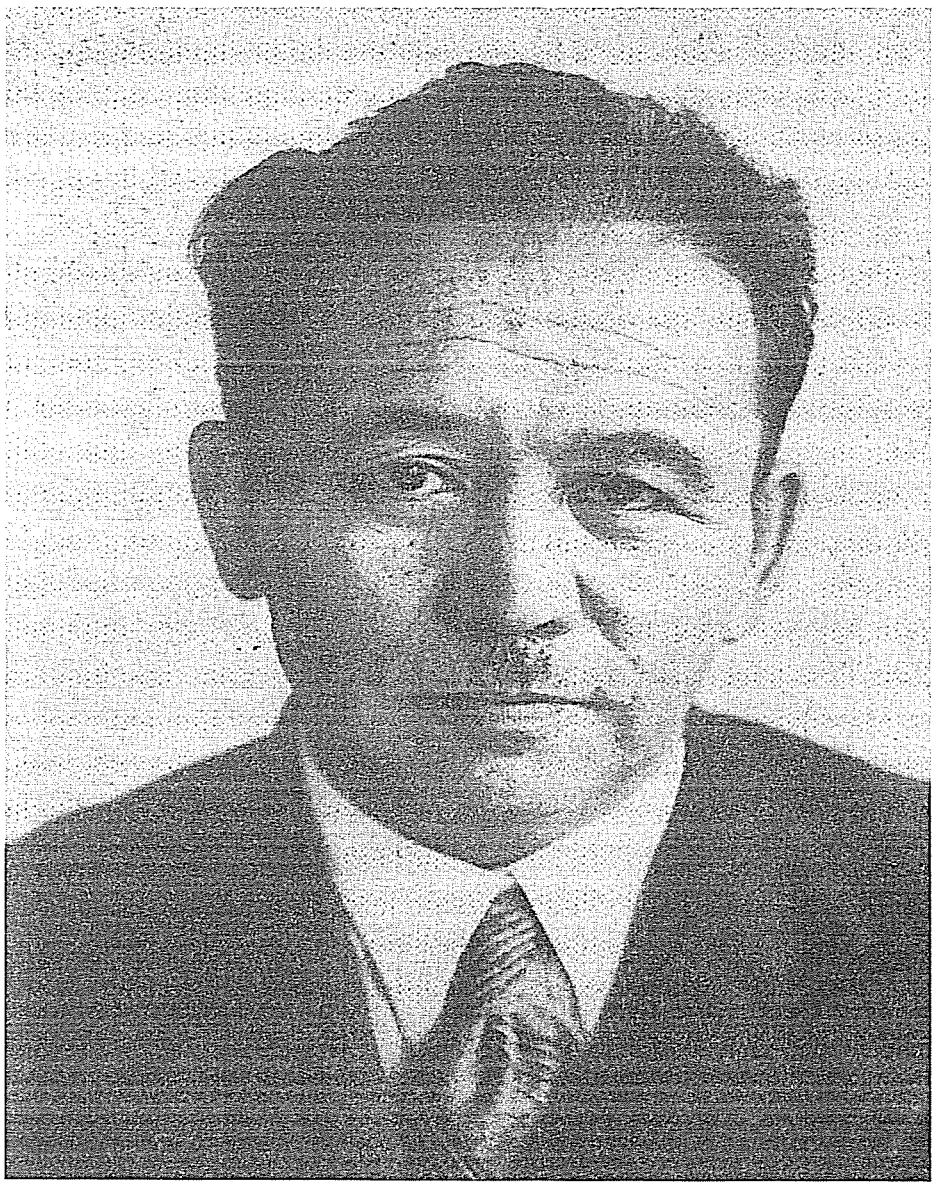
_____, Prof. Abdülkadir İnan Üzerine Bazı Notlar, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı:15, Erzurum 2000, s. 201-211.

Togan, Zeki Velidi, *Hatıralar*, Ankara 1999, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 510.

1. Belge: Abdülkadir İnan 1916 yılında basılan Ület adlı kısa hikâyesi

1. Fotoğraf

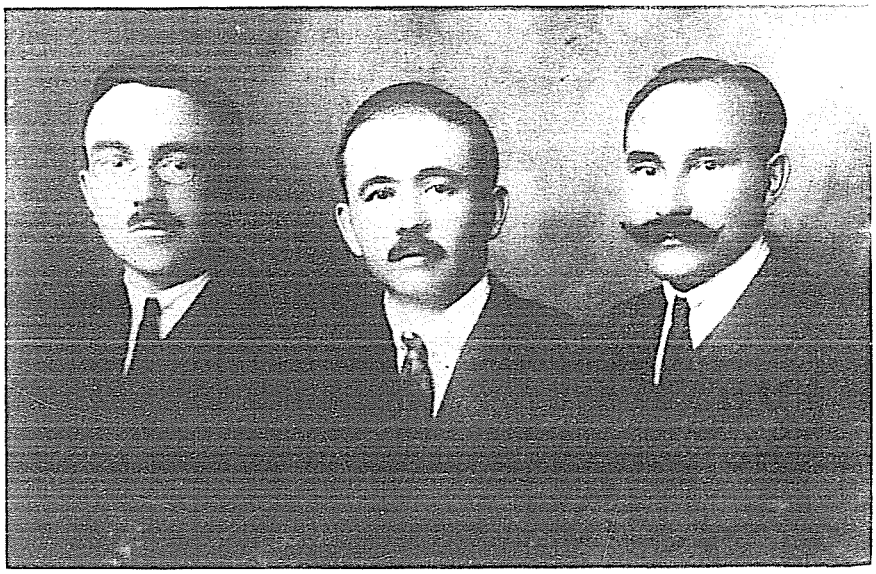
Abdülkadir İnan (1937)

2. Fotoğraf

Abdülkadir İnan ile Zeki Velidi Togan 1923 Yılının Ocak Ayında Türkmen Kıyafetleriyle

3. Fotoğraf

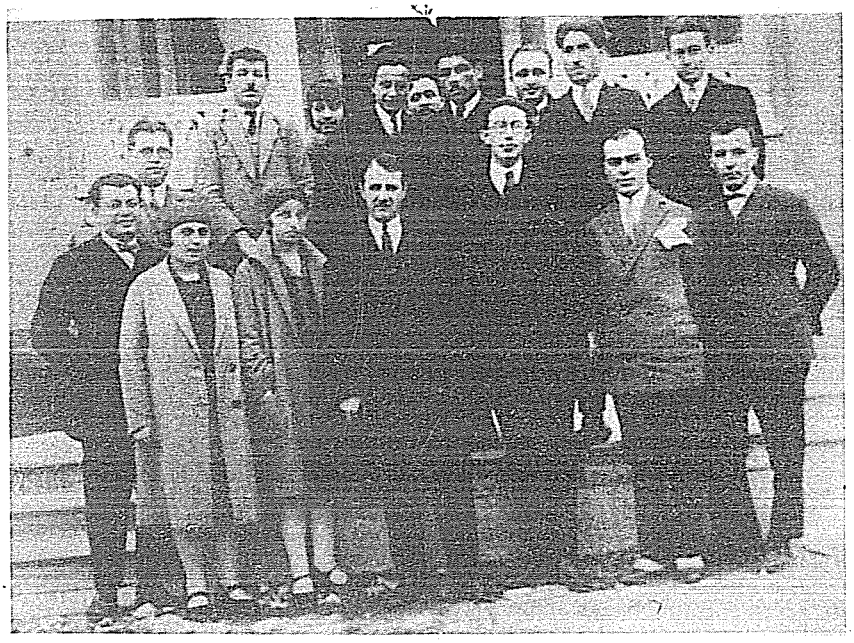
Abdülkadir İnan (ortada)

4. Fotoğraf

Abdülkadir İnan (sol başta), Zeki Velidi (gözlüklü)

5. fotoğraf

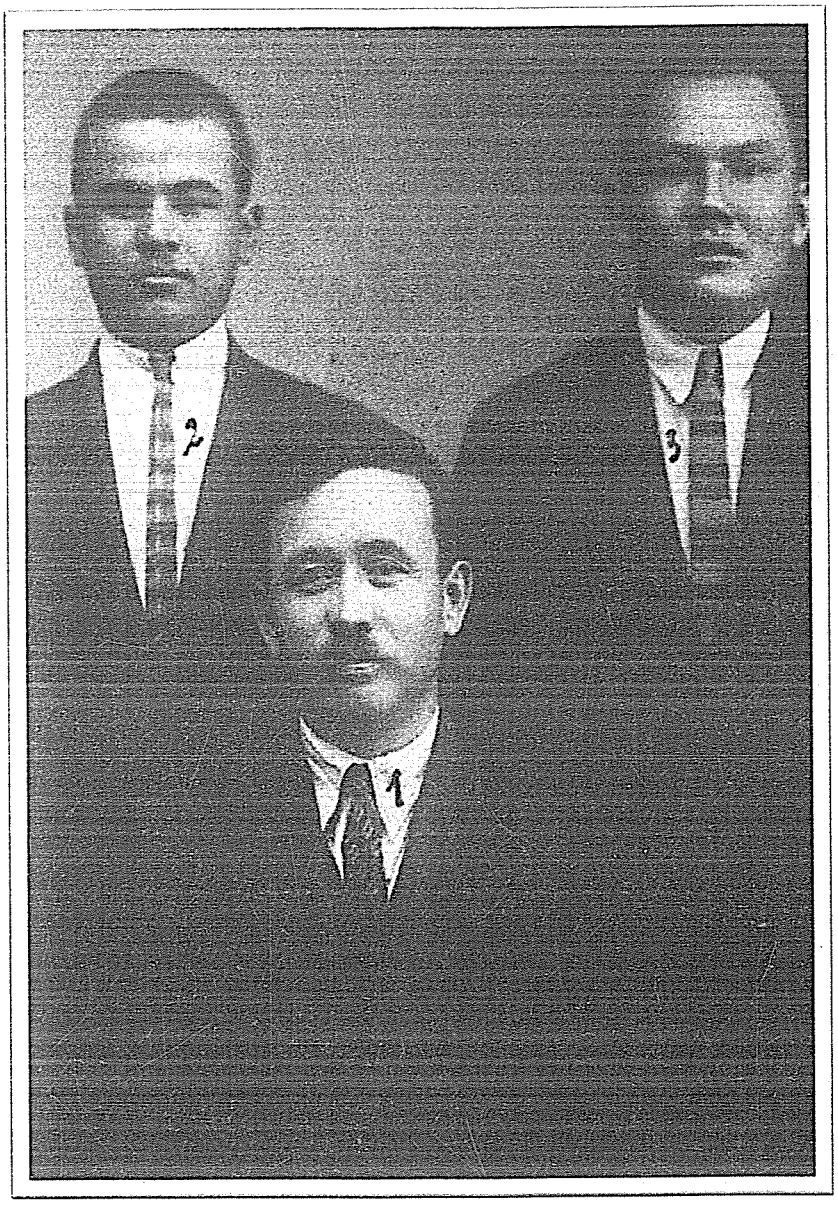
1928 yılında İstanbul'da Türkiyat Enstitüsünde Fuad Köprülü (Ortada) Abdülkadir İnan (en arkada), Hüseyin Nihal (sağ başta), Pertev Naili ve Orhan Şaik.

6. Fotoğraf

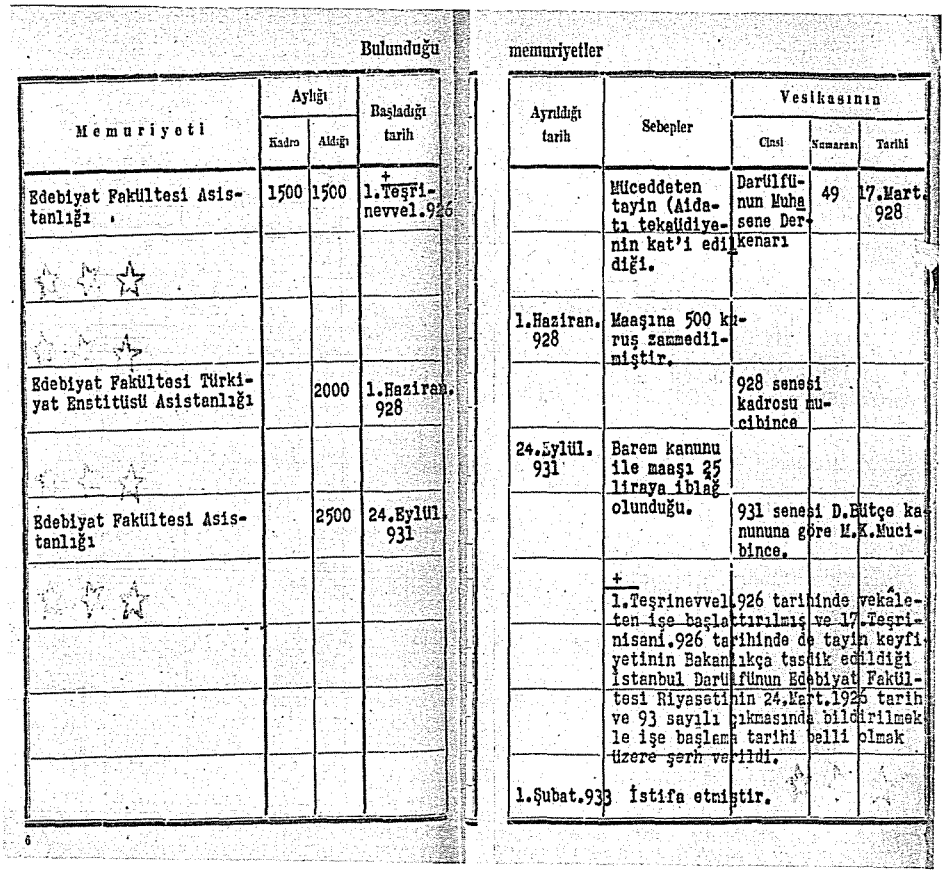
Fuat Köprülü ve Abdülkadir İnan.

7. Fotoğraf

1.Abdülkadir İnan, 2.Devran Açıl (Özbek), 3.Abdülhalik Konısbay (Kazak)

2. Belge

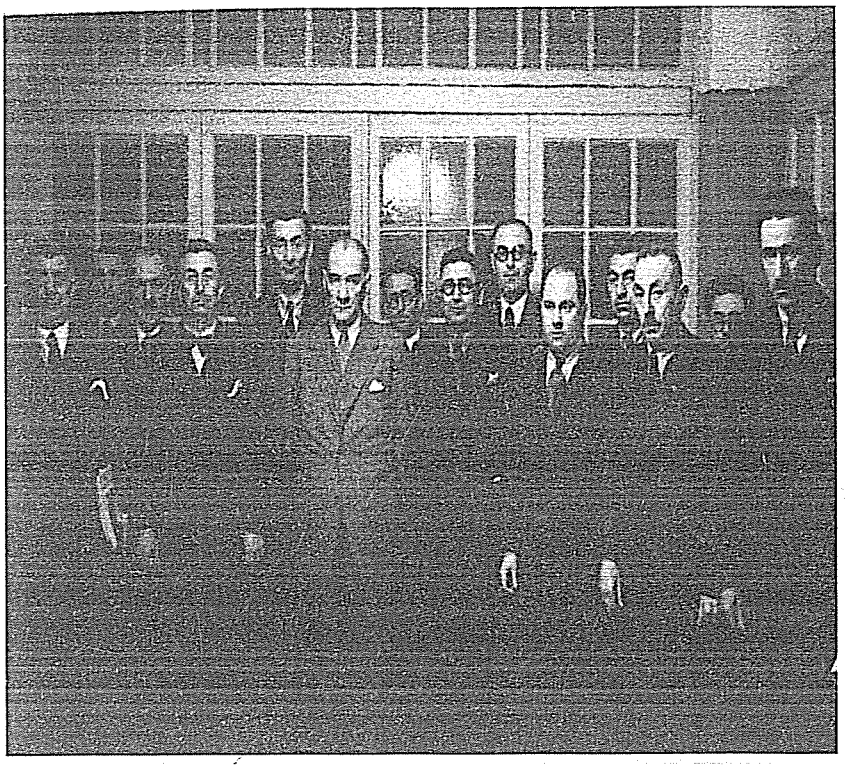

Bulunduğu memuriyetler

Memuriyeti	Aylığı		Başladığı tarih	Ayrıldığı tarih	Sebepler	Vesikasının		
	Kadro	Aldığı				Cinsi	Numarası	Tarihi
Edebiyat Fakültesi Asistanlığı	1500	1500	+ 1.Teşrinevvel.926		Müceddeden tayin (Aidatı tekaüdiyenin kat'i edildiği.	Darülfünun Muhasene Dernekenarı	49	17.Mart.928
				1.Haziran.928	Maaşına 500 kuruş zammedilmiştir.			
Edebiyat Fakültesi Türkiyat Enstitüsü Asistanlığı		2000	1.Haziran.928			928 senesi kadrosu mucibince		
				24.Eylül.931	Barem kanunu ile maaşı 25 liraya iblağ olunduğu.	931 senesi D.Bütçe kanununa göre M.K.Mucibince.		
Edebiyat Fakültesi Asistanlığı		2500	24.Eylül 931					
					+ 1.Teşrinevvel.926 tarihinde vekaleten işe başlattırılmış ve 17.Teşrinisani.926 tarihinde de tayin keyfiyetinin Bakanlıkça tasdik edildiği İstanbul Darülfünun Edebiyat Fakültesi Riyasetinin 24.Mart.1926 tarih ve 93 sayılı yazısında bildirilmekle işe başlama tarihi belli olmak üzere şerh verildi.			
				1.Şubat.933	İstifa etmiştir.			

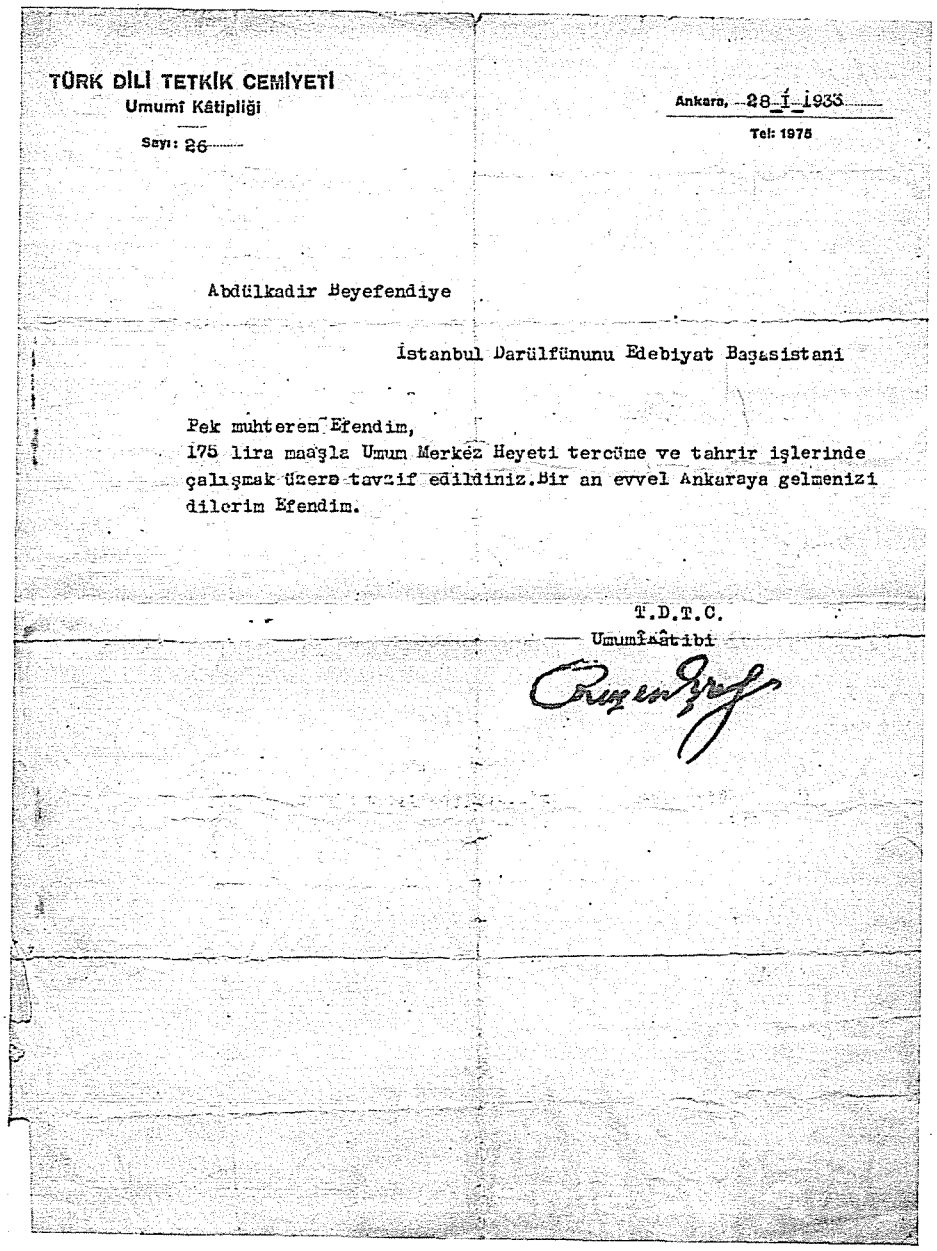
6

8. Fotoğraf

Atatürk'ün kabulünde Abdülkadir İnan ve Kurum Üyeleri.

3. Belge

TÜRK DİLİ TETKİK CEMİYETİ
Umumî Kâtipliği

Sayı: 26

Ankara, 28 I 1933

Tel: 1975

Abdülkadir Beyefendiye

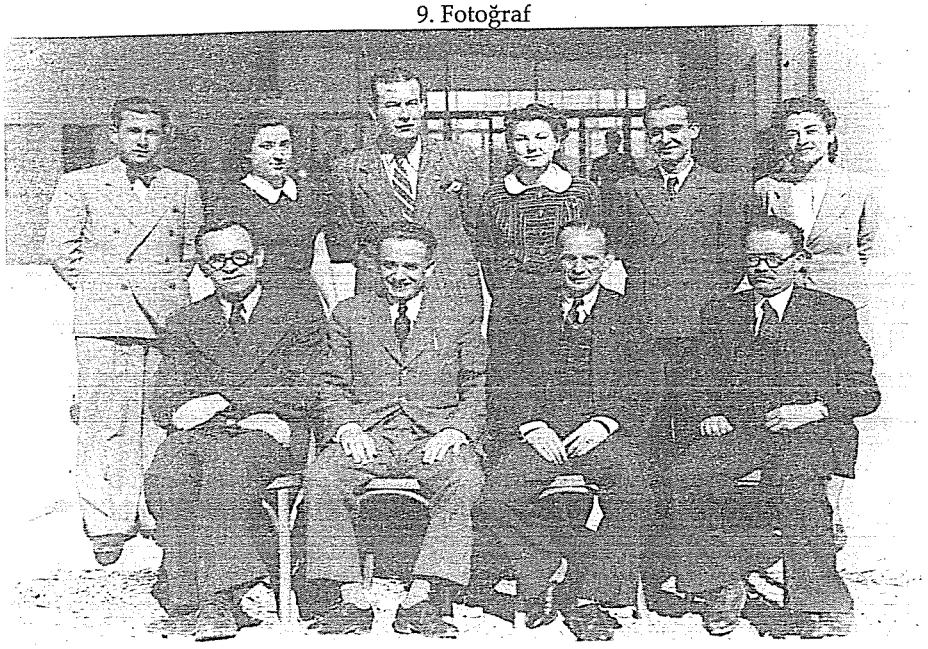
İstanbul Darülfünunu Edebiyat Başasistanı

Pek muhterem Efendim,
175 lira maaşla Umum Merkez Heyeti tercüme ve tahrir işlerinde çalışmak üzere tavzif edildiniz. Bir an evvel Ankaraya gelmenizi dilerim Efendim.

T.D.T.C.
Umumî Kâtibi
Ruşen Eşref

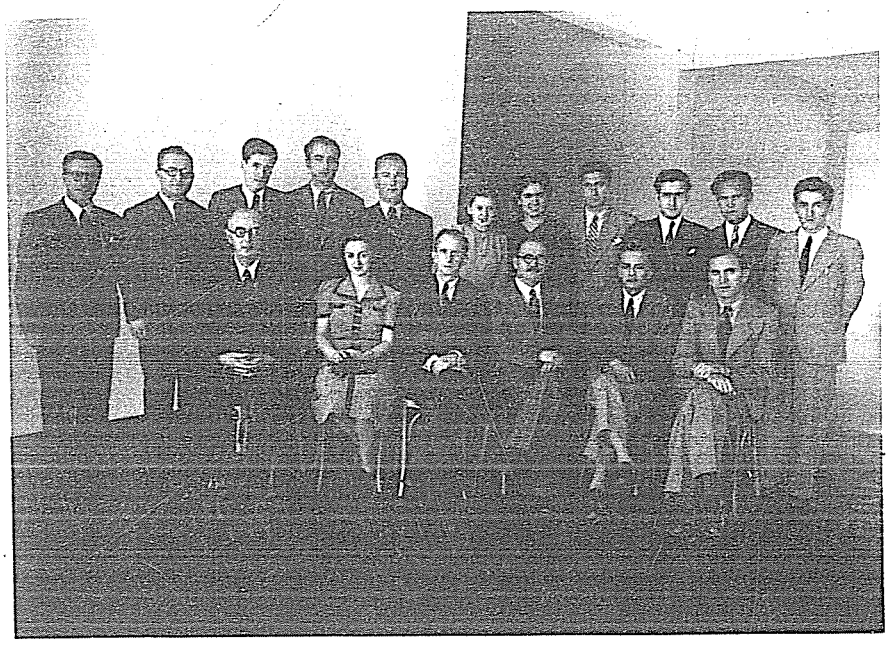
Ruşen Eşref Ünaydın'ın Abdülkadir İnan'ı Ankara'ya TDTC'ne davet yazısı.

9. Fotoğraf

1940 yılında DTCF'de öğretim üyeleri ve öğrencilerle birlikte (Oturanlar: Soldan sağa Pertev Naili Boratav, Tahsin Banguoğlu, İbrahim Necmi Dilmen, Abdülkadir İnan. Ayaktakiler, Hüseyin, Vecihe, Behçet, Nuriye, Şevket, Celile)

10. Fotoğraf

DTCF'de öğretim üyeleri ve öğrencilerle birlikte

4. Belge

T. C.
ANKARA
Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi
No. .....

16 / 5 / 1938

Özü: .....

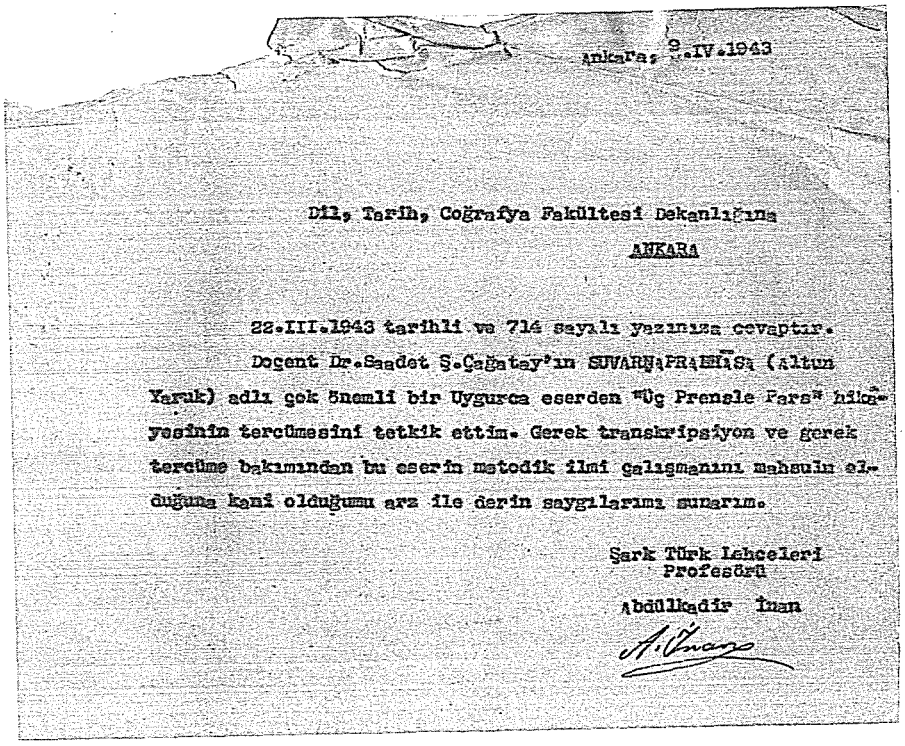
Profesör Abdülkadir İnan

Yatılı talebe imtihanları için aşağıda yazılı günlerin tesbit edildiğini saygılarımla bildirirm.

Direktör
Âdil Ertoran

Gün	Saat	Şekli	Dersane
17/6/938 Cuma	14-15 15	yazılı sözlü	4

5. Belge

Ankara, 9.IV.1943

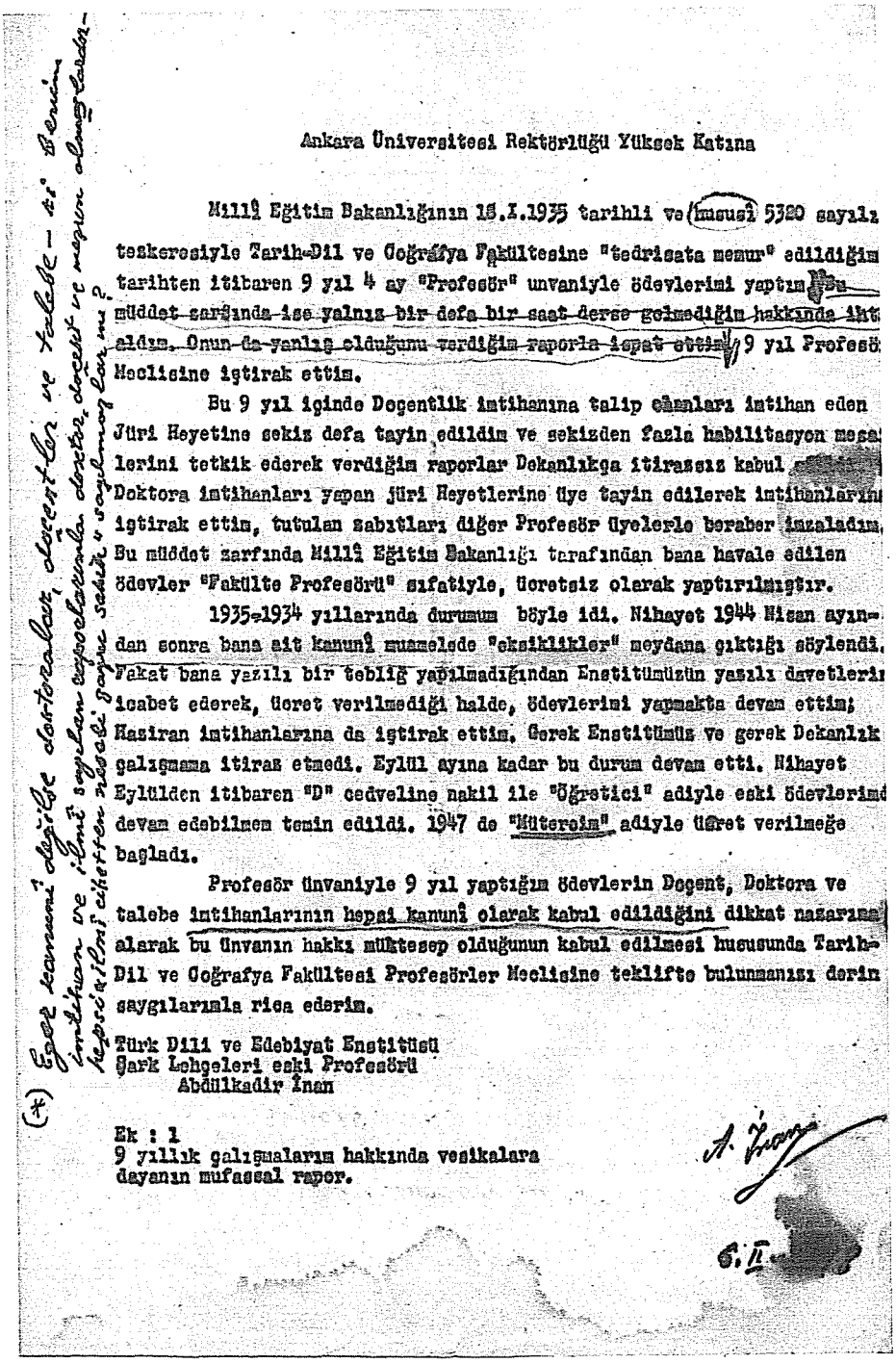
Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi Dekanlığına
ANKARA

22.III.1943 tarihli ve 714 sayılı yazınıza cevaptır.

Doçent Dr.Saadet Ş.Çağatay'ın SUVARNAPRABHASA (Altun Yaruk) adlı çok önemli bir Uygurca eserden "Üç Prensle Fars" hikâyesinin tercümesini tetkik ettim. Gerek transkripsiyon ve gerek tercüme bakımından bu eserin metodik ilmi çalışmanın mahsulu olduğuna kani olduğumu arz ile derin saygılarımı sunarım.

Şark Türk lehçeleri
Profesörü
Abdülkadir İnan

6. Belge

(*) Eğer kanunî değilse doktoralar, doçentler ve hocalığa - 4° Bendin imtihan ve ilmî seyahatleri esasında doktora, doçentlik ve mayın almış olanlardan hesaplanan sekiz yıllık çalışmaları kapsıyor mu?

Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yüksek Katına

Millî Eğitim Bakanlığının 15.X.1935 tarihli ve hususî 5329 sayılı tezkeresiyle Tarih-Dil ve Coğrafya Fakültesine "tedrisata memur" edildiğim tarihten itibaren 9 yıl 4 ay "Profesör" unvaniyle ödevlerimi yaptım. Bu müddet zarfında ise yalnız bir defa bir saat derse gelmediğim hakkında iht aldım. Onun da yanlış olduğunu verdiğim raporla isbat ettim. 9 yıl Profesö Meclisine iştirak ettim.

Bu 9 yıl içinde Doçentlik imtihanına talip olanları imtihan eden Jüri Heyetine sekiz defa tayin edildim ve sekizden fazla habilitasyon mesa lerini tetkik ederek verdiğim raporlar Dekanlıkça itirazsız kabul Doktora imtihanları yapan jüri Heyetlerine üye tayin edilerek imtihanların iştirak ettim, tutulan zabıtları diğer Profesör üyelerle beraber imzaladım. Bu müddet zarfında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bana havale edilen ödevler "Fakülte Profesörü" sıfatiyle, ücretsiz olarak yaptırılmıştır.

1935-1934 yıllarında durumum böyle idi. Nihayet 1944 Nisan ayından sonra bana ait kanunî muamelede "eksiklikler" meydana çıktığı söylendi. Fakat bana yazılı bir tebliğ yapılmadığından Enstitümüzün yazılı davetlerin icabet ederek, ücret verilmediği halde, ödevlerimi yapmakta devam ettim; Haziran imtihanlarına da iştirak ettim. Gerek Enstitümüz ve gerek Dekanlık çalışmama itiraz etmedi. Eylül ayına kadar bu durum devam etti. Nihayet Eylülden itibaren "D" cedveline nakil ile "Öğretici" adiyle eski ödevlerimd devam edebilmem temin edildi. 1947 de "Müteröim" adiyle ücret verilmeğe başladı.

Profesör ünvaniyle 9 yıl yaptığım ödevlerin Doçent, Doktora ve talebe imtihanlarının hepsi kanunî olarak kabul edildiğini dikkat nazarına alarak bu ünvanın hakkı mükteseb olduğunun kabul edilmesi hususunda Tarih-Dil ve Coğrafya Fakültesi Profesörler Meclisine teklifte bulunmanızı derin saygılarımla rica ederim.

Türk Dili ve Edebiyat Enstitüsü
Şark Lehçeleri eski Profesörü
Abdülkadir İnan

Ek : 1
9 yıllık çalışmalarım hakkında vesikalara dayanan müfassal rapor.

A. İnan

9 YILLIK ÇALIŞMALARIM HAKKINDA

MUFASSAL RAPOR

I - Millî Eğitim Bakanlığının 16.X.1935 tarihli ve hususî 5320 sayılı tezk reesiyle "Fakültede tedrisata memur" edildim. İlk iki yılda saat hesabi ücret veriliyordu. Milletvekili profesörlere yapılan muamele bana da yapılıyordu. Hatırımda kaldığına göre 1938 den itibaren ücretim aylığa çevrildi. Bu durum 1944 e kadar devam etti. Tek bir itiraza uğramadı.

II- İlmî mesai sahasında Fakülte Dekanlığı 9 yıl bana Profesörlerin en mes uliyetli ödevlerini yaptırdı. Bunlardan bazılarını gösteriyorum:

Jüri heyeti reisi Prof. Fuat Köprülü

1 - Doçent Pertev Boratav'ın habilitasyon mesaisini ben tetkik ederek müspet rapor verdim. İmtihan jüri Heyetine kabul edildim.(1936)

2 - Doçent Abdülbaki Gölpınarlı'nın ve diğer Doçentlerin imtih Jüri Heyetine tayin edildim. İmtihanlarını yaptım(Dekanlığın 2.X.1940 tarihli ve 16 sayılı tezkeresi).

3 - Doçent Doktor Şinasi Altındağ'ın habilitasyonunun tetkiki b verilmiş ve rapor istenmiştir (Dekanlığın 22;XII.1942 tarihli ve 2167 sayılı tezkeresi).

4 - Doçent Doktor Necip Üçok tarafından hazırlanan habilitasyo mesaisinin tetkiki bana havale edilmişti. (Dekanlığın 2.XI.1942 tarihl ve 1657 sayılı tezkeresi).

5 - Doktor Saadet Çağatay'ın habilitasyon etüdü de Dekanlığın emriyle benim tarafımdan tetkik edilerek kabul edilmiştir. (Dekanlığın 22.I.1942 tarihli ve 95 sayılı tezkeresi).

6 - "Fakülte Profesörler Meclisinin verdiği karar üzerine Doçe Doktor Akdes Nimet Kurat'ın durumunu tetkik eden Komisyon'a üye seçildi (Dekanlığın 16.6.1942 ve 861 sayılı tezkeresi).

7 - Doçent Doktor Tahsin Banguoğlu'nun habilitasyon tezi tetkil edilmek üzere bana verildi (Dekanlığın 6 Temmuz 1942 tarihli ve 1029. sayılı tezkeresi).

8 - Doktor Mesûd Mansuroğlu'nun habilitasyon etüdünün tetkiki bana verildi.

9 - Antropoloji ve Etnoloji Asistanı Bayan Zekiye Eglâ'nın hazı ladığı habilitasyon etüdünü Dekanlığın emriyle ben tetkik ederek menfî rapor verdim. (Dekanlık tezkeresi 1.2.1943 tarihli ve 248 sayılıdır).

10 - Doçent Kenan Akyüz'ün habilitasyonu benim tarafımdan tetkil edildi.

11 - Erenköy Kız Lisesi Öğretmeni Bayan Raife Enda'nın Habilit yon etüdünü tetkik bana teklif edildi (Dekanlığın 8.XI.1943 tarihli ve 2545 sayılı tezkeresi). menfi rapor verdim.

III - Tarih ve Dil Sinoloji zümrelerine mensup talebelerin Doktora teslerinin tetkiki bana havale edildi. Bunların imtihanları için teşkil edilen jüri Heyetlerinde üye bulundum.

IV - 9 yıl devam eden tedris hayatında yüzlerce talebelerin mezuniyet imtihanları Heyetine Profesör olarak iştirak ettim ve bu ünvanın verdiği yetki ile imtihan evrakını imzaladım.

V - Bu 9 yıl zarfında Millî Eğitim Bakanlığı, namıma yazılan resmî ezkerel beni "Fakülte Profesörlerinden" diye tanımış ve bu sıfatı haiz olduğum içindir ki, neşredeceği bazı önemli eserlerin tetkikini bana yaptırmıştır.

Buraya kadar, özet olarak, tespit edilen 9 yıl yaptığım ödevler Fakülte Dekanlığı ve Profesörler Meclisi tarafından bir defacık olsun itiraz edilmeden kabul edilen durumum muhkem bir kaziye mahiyetindedir. Fakülte Dekanlığı bu durumu, istese kanunlaştırabilirdi. Son Ankara Üniversitesi kanunu görüldüğü veçhile, benim durumumdan hiç bir farkı olmıyan durumların bir madde ilâvesiyle kanunlaştırıldığı herkesçe malûmdur.

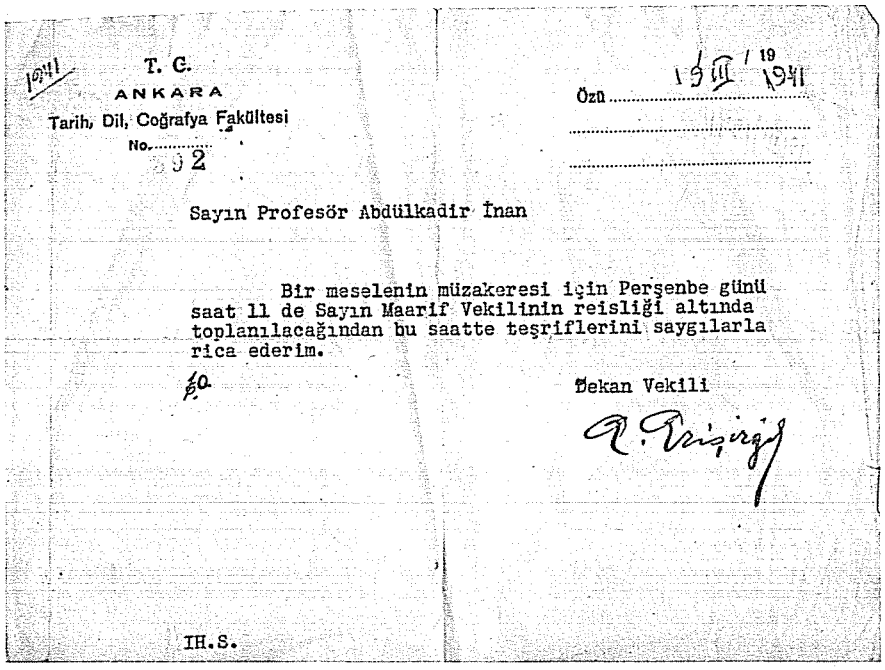
9 yıllık çalışmalarım, imtihanlarım, Doçentliğe talip olanlerın habilitasyon meselelerine dair verdiğim müspet veya menfi raporların kanunca hakkı olmıyan biri tarafından yapılan ödevler denilemiyeceğine eminim. Durumumun bu bakımdan tetkik edileceğini beklemek hakkım olduğuna kaniim.

Abdülkadir İnan

Bu dilekçe ve rapora Fakülte hiç cevap vermedi.

Not: 1940 senesinde neşredilen Ankara Dil Fak. "Talebe rehberi"nde s. 79, 89 İnan "profesör" diye gösterilmiştir.

7. Belge

T. C.
ANKARA
Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi
No. 92

Özü 15 III / 19 1941

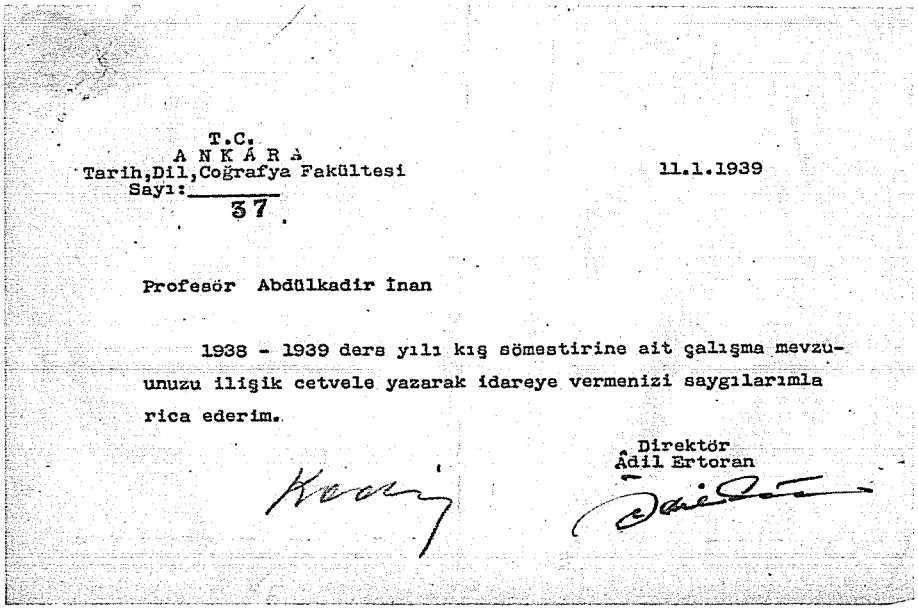
Sayın Profesör Abdülkadir İnan

Bir meselenin müzakeresi için Perşenbe günü saat 11 de Sayın Maarif Vekilinin reisliği altında toplanılacağından bu saatte teşriflerini saygılarla rica ederim.

Dekan Vekili

IH.S.

8. Belge

T.C.
A N K A R A
Tarih,Dil,Coğrafya Fakültesi
Sayı: 37

11.1.1939

Profesör Abdülkadir İnan

1938 - 1939 ders yılı kış sömestirine ait çalışma mevzunuzu ilişik cetvele yazarak idareye vermenizi saygılarımla rica ederim.

Direktör
Adil Ertoran

9. Belge

S U R E T

Müraailğin bu derecesini Türk vatandaşlarından olan, damarlarında Türk kanı taşıyan hiç bir kimse yapamaz

2/7/1948

Dekanlığa

Büyük Millet Meclisinde görüşülmek üzere olan Üniversitemiz teşkilât kanunu dolayısiyle, fakültemizin birçok okutmanlık kadrolarıyle beraber D cetvelinde bulunan "Eski Türk Lehçeleri Okutmanlığı" kadrosunun da kaldırılmış olduğunu yeni haber aldım. Dil bölümlerinde, okutmanlık kadrolarının kaldırılmasından doğacak öğretim güçlükleri fakültemizi geniş mikyasta ilgilendirecek bir mesele olmakla beraber, ben sadece kürsümle doğrudan doğruya ilgisi olması dolayısiyle D cetvelindeki okutmanlık kadrosu hakkındaki mütalaamı arzetmek istiyorum.

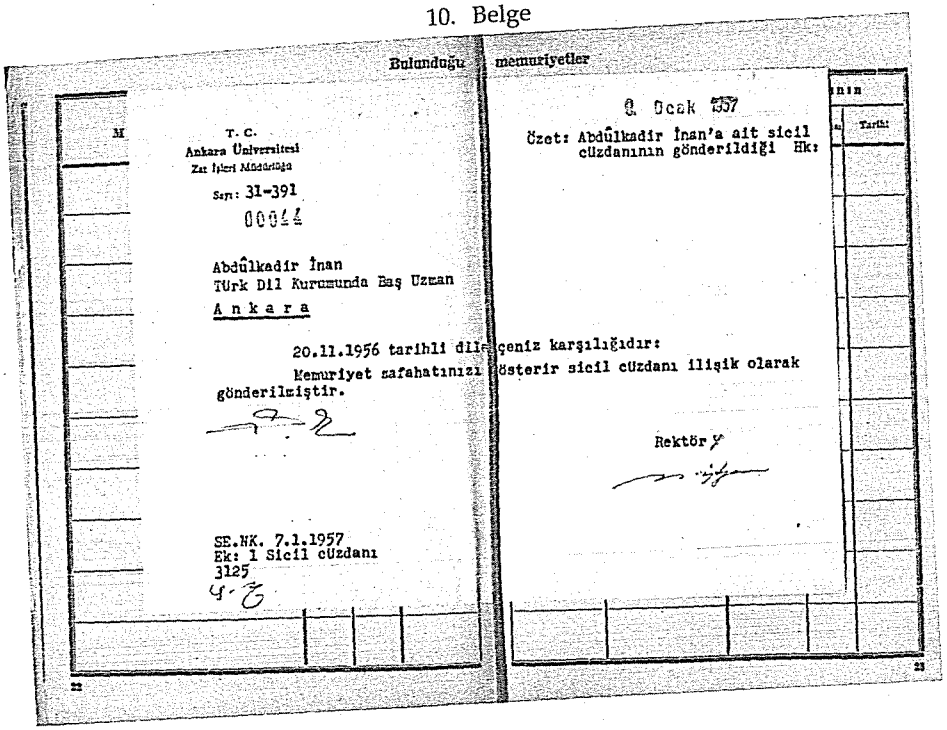
Bilindiği gibi, bu kadroyu fakültenin kuruluşundan beri selâhiyet ve liyakatle öğretim vazifesi gören Abdülkadir İnan işgal etmektedir. Ben Yüksek Öğretim Umum Müdürü olduğum zaman kendisinin durumu ile çok yakından ilgilenmiştim. Bu sebeple, tahsil belgelerini zayi etmiş bulunan bu arkadaşımızın bir maaşlı kadroya tayini mümkün olmadığını biliyorum. Kadrosunun kaldırılması kendisinin fakültemizden uzaklaşması mânasını tazammun eder ki bu şahsı ve kürsü namına büyük üzüntü ve esef duyacağım bir olay teşkil eder.

Şimdi herhangi bir müdahale fırsatının geçip geçmediği hakkında bir fikrim olmamakla beraber, durumu sizin ve Profesörler Kurulunun nazarı dikkatinize arzetmeyi vazife bilirim. Bilvesile saygılarımı sunarım.

Türk Dili ve Edebiyatı Profesör

2/7/1948 İMZA: Necmettin Halil Onan

10. Belge

Bulunduğu memuriyetler

T. C.
Ankara Üniversitesi
Yaz İşleri Müdürlüğü
Sayı: 31-391
00044

Abdülkadir İnan
Türk Dil Kurumunda Baş Uzman
Ankara

20.11.1956 tarihli dilekçeniz karşılığıdır:
Memuriyet safahatınızı gösterir sicil cüzdanı ilişik olarak gönderilmiştir.

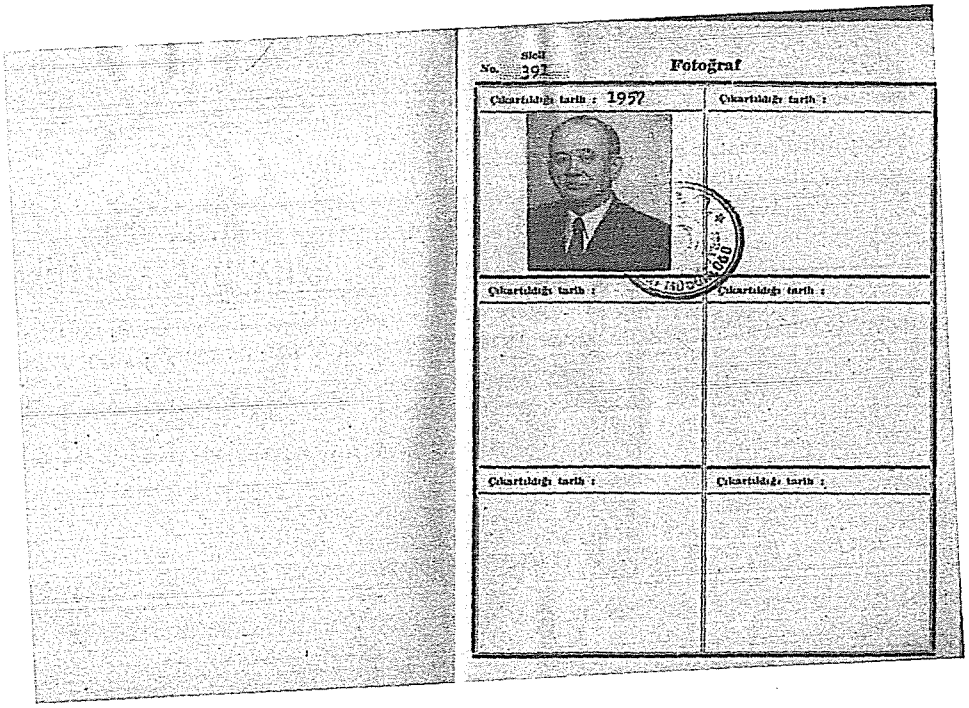
Rektör

SE.NK. 7.1.1957
Ek: 1 Sicil cüzdanı
3125

8 Ocak 1957
Özet: Abdülkadir İnan'a ait sicil cüzdanının gönderildiği Hk:

Tarihi

11. Belge

Sicil No. 397

Fotoğraf

Çıkartıldığı tarih : 1957

Çıkartıldığı tarih :

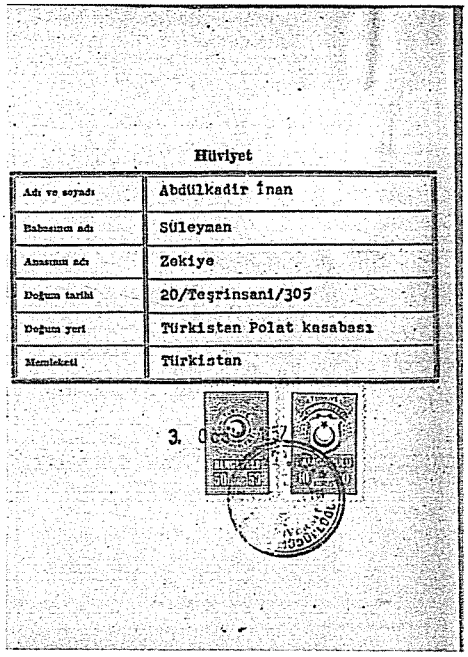
Çıkartıldığı tarih :

Çıkartıldığı tarih :

Çıkartıldığı tarih :

Çıkartıldığı tarih :

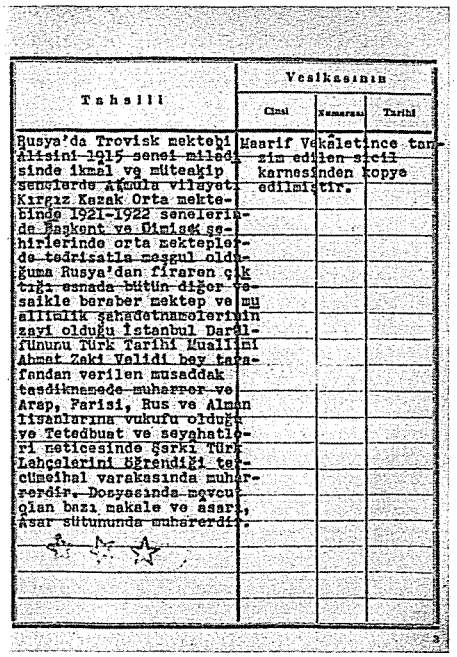
12. Belge

Hüviyet

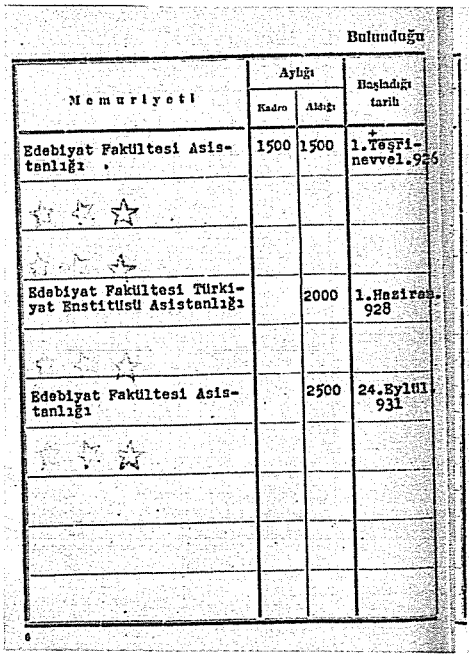
Adı ve soyadı	Abdülkadir İnan
Babasının adı	Süleyman
Anasının adı	Zekiye
Doğum tarihi	20/Teşrinsani/305
Doğum yeri	Türkistan Polat kasabası
Memleketi	Türkistan

3. Ocak 37

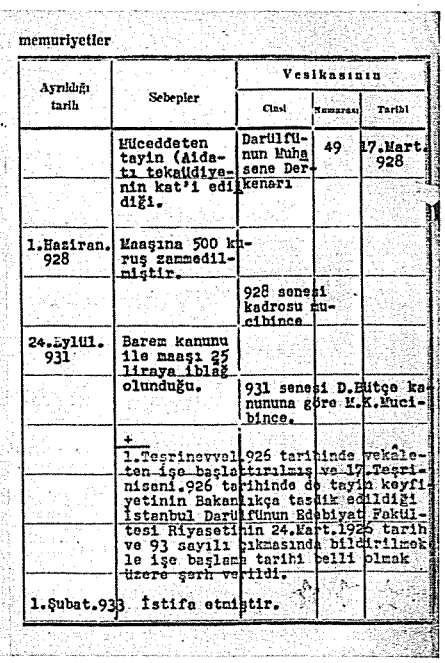
Tahsili	Vesikasının Cinsi	Numarası	Tarihi
Rusya'da Trovisk mektebi idadisini 1915 senei miladisinde ikmal ve müteakip senelerde Akmuda vilayet Kırgız Kazak Orta mektebinde 1921-1922 senelerinde Başkent ve Dimişk şehirlerinde orta mekteplerde tedrisatla meşgul olduğuma Rusya'dan firaren çıktığı esnada bütün diğer vesaikle beraber mektep ve muallimlik şehadetnamelerimin zayi olduğu İstanbul Darülfununu Türk Tarihi Muallimi Ahmet Zaki Validi bey tarafından verilen musaddak tasdiknamede muharrer ve Arap, Farisi, Rus ve Alman lisanlarına vukufu olduğu ve Tetedbuat ve seyahatleri neticesinde Şarki Türk Lahçelerini öğrendiği tecümleihal varakasında muharrerdir. Dosyasında mevcut olan bazı makale ve asar, asar sütununda muharrerdir.	Maarif Vekâletince tanzim edilen sicil karnesinden kopye edilmiştir.		

13. Belge

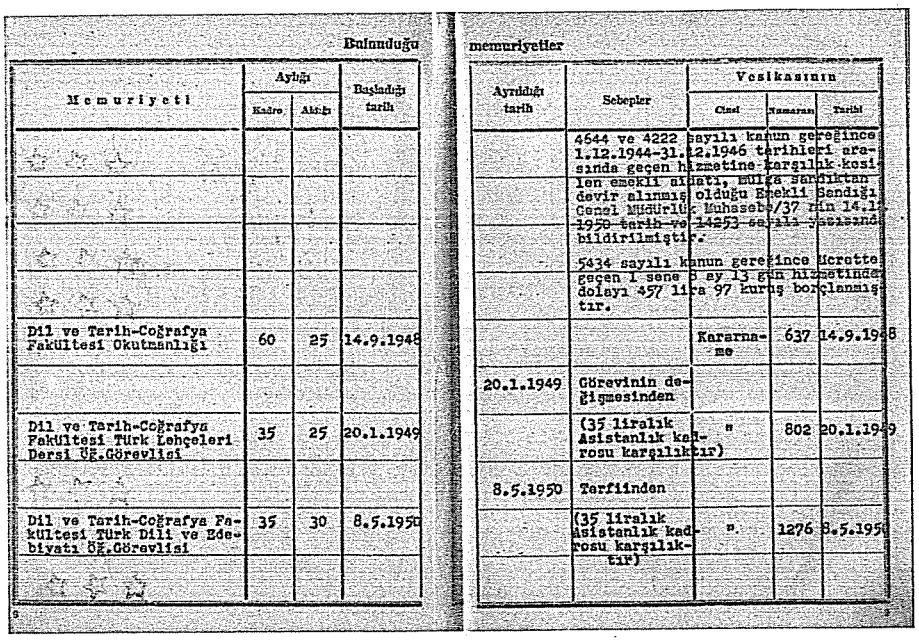
Bulunduğu memuriyetler

Memuriyeti	Aylığı Kadro	Aylığı Aldığı	Başladığı tarih
Edebiyat Fakültesi Asistanlığı	1500	1500	+ 1.Teşrinevvel.926
Edebiyat Fakültesi Türkiyat Enstitüsü Asistanlığı		2000	1.Haziran. 928
Edebiyat Fakültesi Asistanlığı		2500	24.Eylül. 931

Ayrıldığı tarih	Sebepler	Vesikasının Cinsi	Numarası	Tarihi
	Müceddeden tayin (Aidatı tekâüdiyenin kat'i edildiği.	Darülfünun Muhasene Defterinden kenarı	49	17.Mart. 928
1.Haziran. 928	Maaşına 500 kuruş zammedilmiştir.			
		928 senesi kadrosu mucibince		
24.Eylül. 931	Barem kanunu ile maaşı 25 liraya iblağ olunduğu.			
		931 senesi D.Bütçe kanununa göre M.K.Mucibince.		
	+ 1.Teşrinevvel.926 tarihinde vekâleten işe başlatılmış ve 17.Teşrinisani.926 tarihinde de tayin keyfiyetinin Bakanlıkça tasdik edildiği İstanbul Darülfünun Edebiyat Fakültesi Riyasetinin 24.Mart.1926 tarih ve 93 sayılı yazısında bildirilmekle işe başlama tarihi belli olmak üzere şerh verildi.			
1.Şubat.933	İstifa etmiştir.			

14. Belge

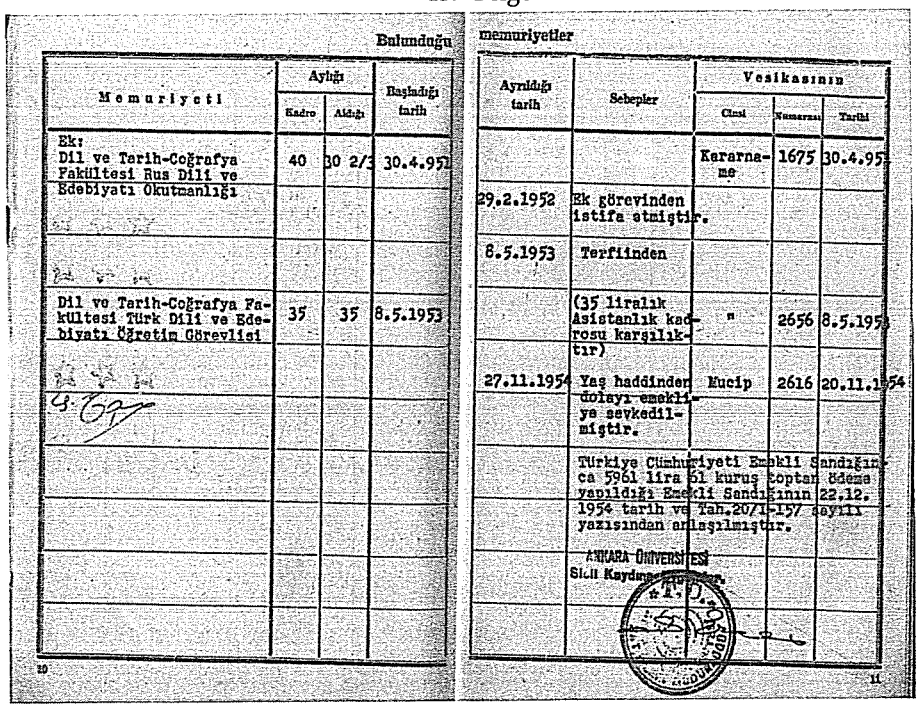

Bulunduğu memuriyetler

Memuriyeti	Aylığı: Kadro	Aylığı: Aldığı	Başladığı tarih
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Okutmanlığı	60	25	14.9.1948
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Lehçeleri Dersi Öğ.Görevlisi	35	25	20.1.1949
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğ.Görevlisi	35	30	8.5.1950

Ayrıldığı tarih	Sebepler	Vesikasının: Cinsi	Numarası	Tarihi
	4644 ve 4222 sayılı kanun gereğince 1.12.1944-31.12.1946 tarihleri arasında geçen hizmetine karşılık kesilen emekli aidatı, Maliye sandıktan devir alınmış olduğu Emekli Sandığı Genel Müdürlük Muhasebe/37 nin 14.1.1950 tarih ve 14253 sayılı yazısında bildirilmiştir. 5434 sayılı kanun gereğince ücretle geçen 1 sene 8 ay 13 gün hizmetinden dolayı 457 lira 97 kuruş borçlanmıştır.			
		Kararname	637	14.9.1948
20.1.1949	Görevinin değişmesinden			
	(35 liralık Asistanlık kadrosu karşılıktır)	"	802	20.1.1949
8.5.1950	Terfiinden			
	(35 liralık Asistanlık kadrosu karşılıktır)	"	1276	8.5.1950

15. Belge

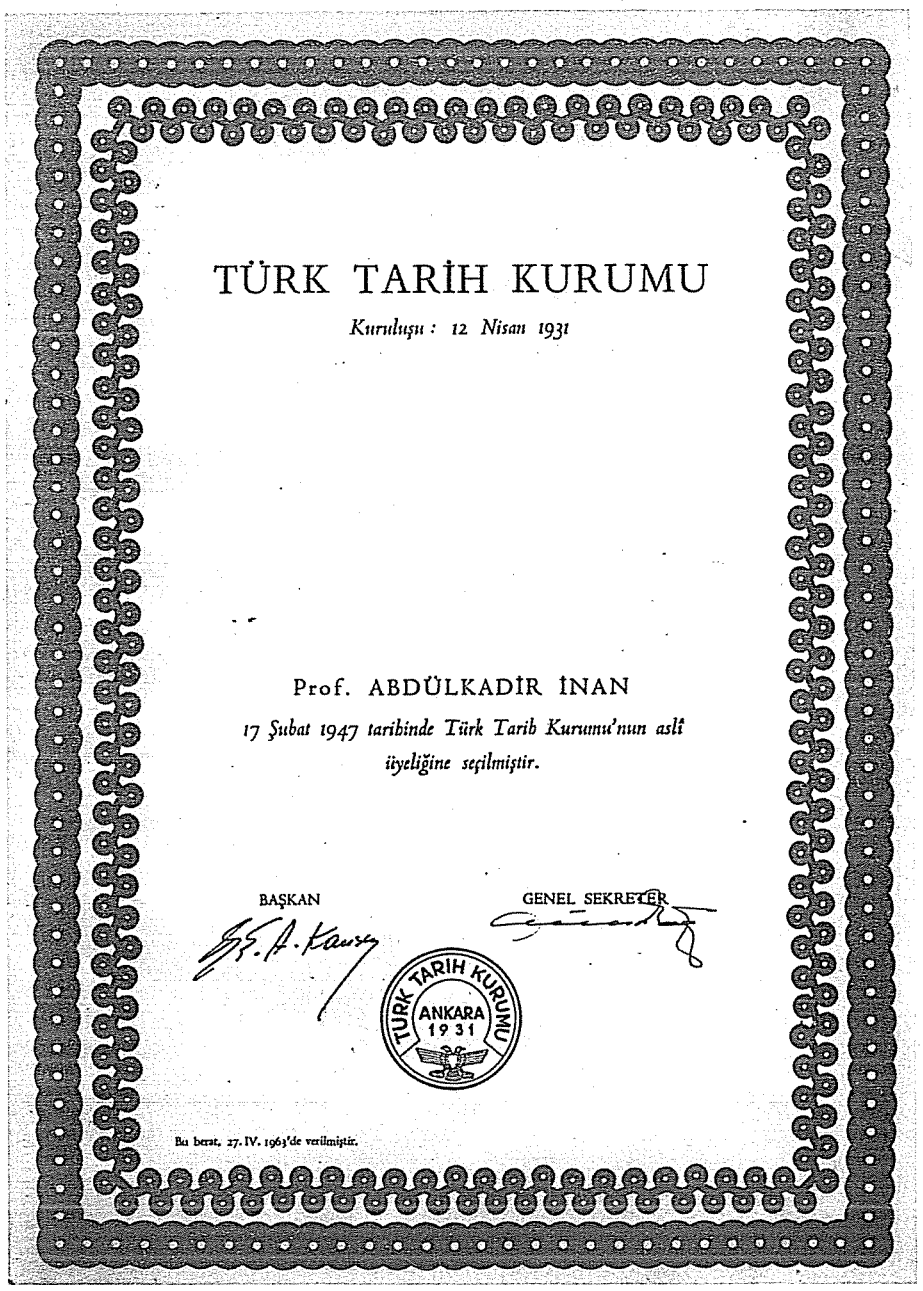

Bulunduğu memuriyetler

Memuriyeti	Aylığı: Kadro	Aylığı: Aldığı	Başladığı tarih
Ek: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Okutmanlığı	40	30 2/3	30.4.1952
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Görevlisi	35	35	8.5.1953

Ayrıldığı tarih	Sebepler	Vesikasının: Cinsi	Numarası	Tarihi
		Kararname	1675	30.4.1952
29.2.1952	Ek görevinden istifa etmiştir.			
8.5.1953	Terfiinden			
	(35 liralık Asistanlık kadrosu karşılıktır)	"	2656	8.5.1953
27.11.1954	Yaş haddinden dolayı emekliye sevkedilmiştir.	Kucip	2616	20.11.1954
	Türkiye Cümhuriyeti Emekli Sandığınca 5961 lira 61 kuruş toptan ödeme yapıldığı Emekli Sandığının 22.12.1954 tarih ve Tah.20/1-157 sayılı yazısından anlaşılmıştır.			
	ANKARA ÜNİVERSİTESİ Sicil Kaydına [illegible]			

16. Belge

TÜRK TARİH KURUMU

Kuruluşu : 12 Nisan 1931

Prof. ABDÜLKADİR İNAN

17 Şubat 1947 tarihinde Türk Tarih Kurumu'nun aslî üyeliğine seçilmiştir.

BAŞKAN

GENEL SEKRETER

TÜRK TARİH KURUMU ANKARA 1931

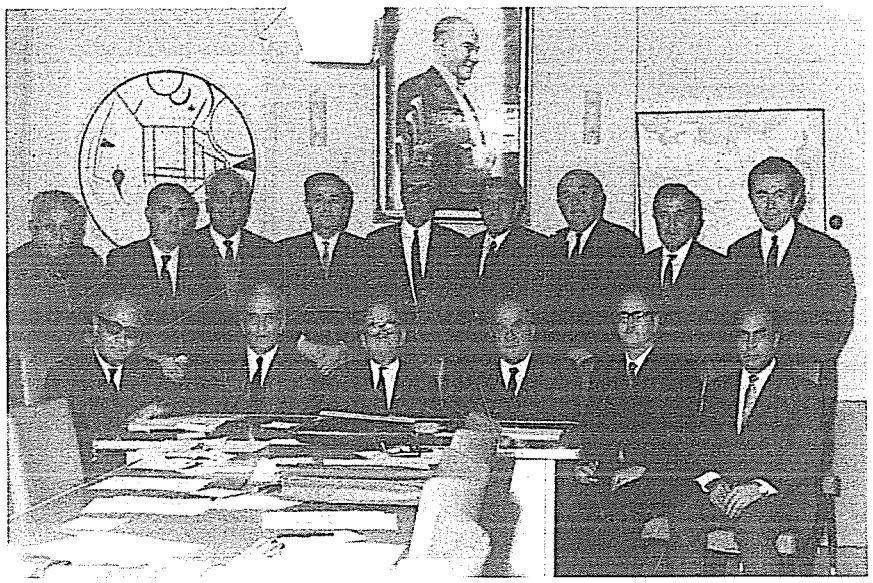
Bu berat, 27. IV. 1963'de verilmiştir.

11. Fotoğraf

Abdülkadir İnan, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Üyeleriyle

12. Fotoğraf

Abdülkadir İnan, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Üyeleriyle Bir Toplantıda

13. Fotoğraf

Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünde

14. Fotoğraf

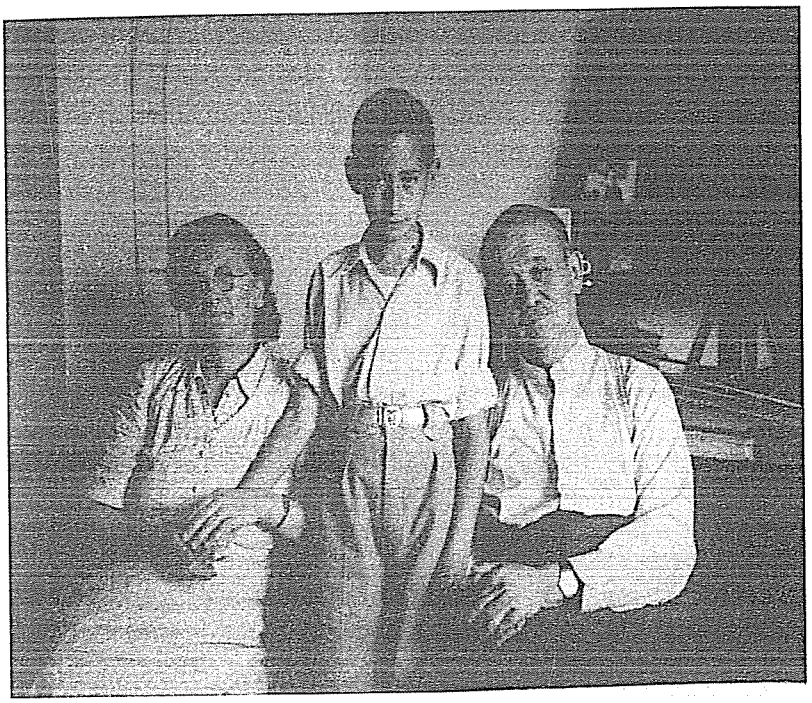
Abdilkadir ve Müşfika İnan

15. Fotoğraf

Abdülkadir İnan eşi Müşfika Hanımla Gençlik Yıllarında

16. Fotoğraf

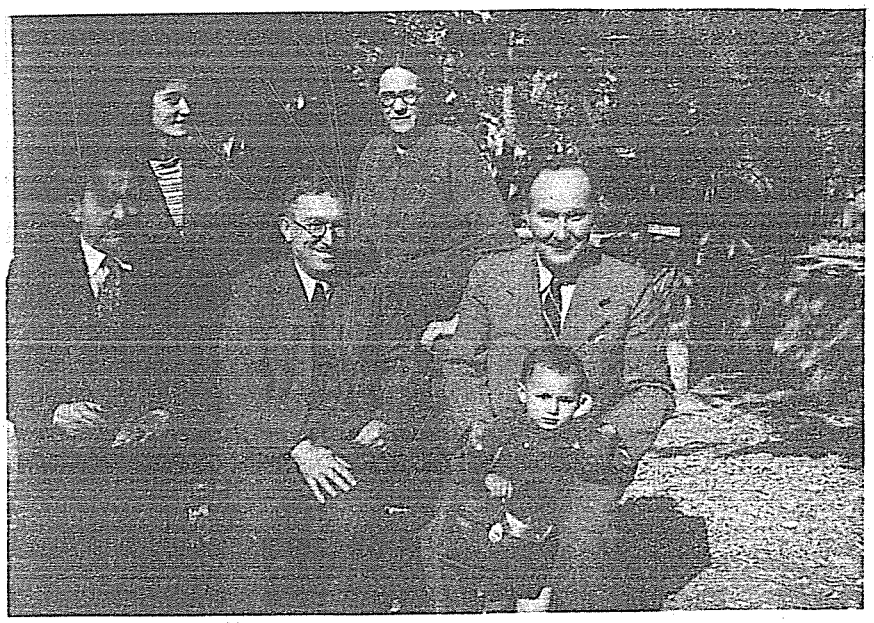
Abdülkadir İnan oğlu Mustafa Yaşar İnan ve Eşi

17. Fotoğraf

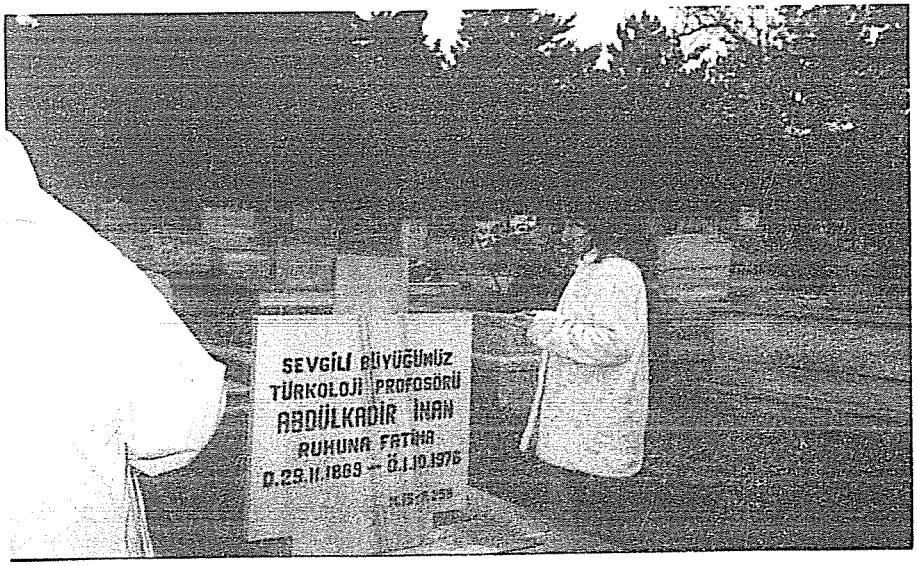
Abdülkadir İnan, oğlu, gelini ve torunlarıyla birlikte

18. Fotoğraf

Abdülkadir İnan, Zeki Velidi Toğan ve eşi Müşfika Hanım

19. Fotoğraf

Abdülkadir İnan'ın torununun kızı mezarı başında

17. Belge

TÜRK KÜLTÜR DERNEĞİ
GENEL BAŞKANLIĞI
Kuruluş : 1960
SAYI : .....

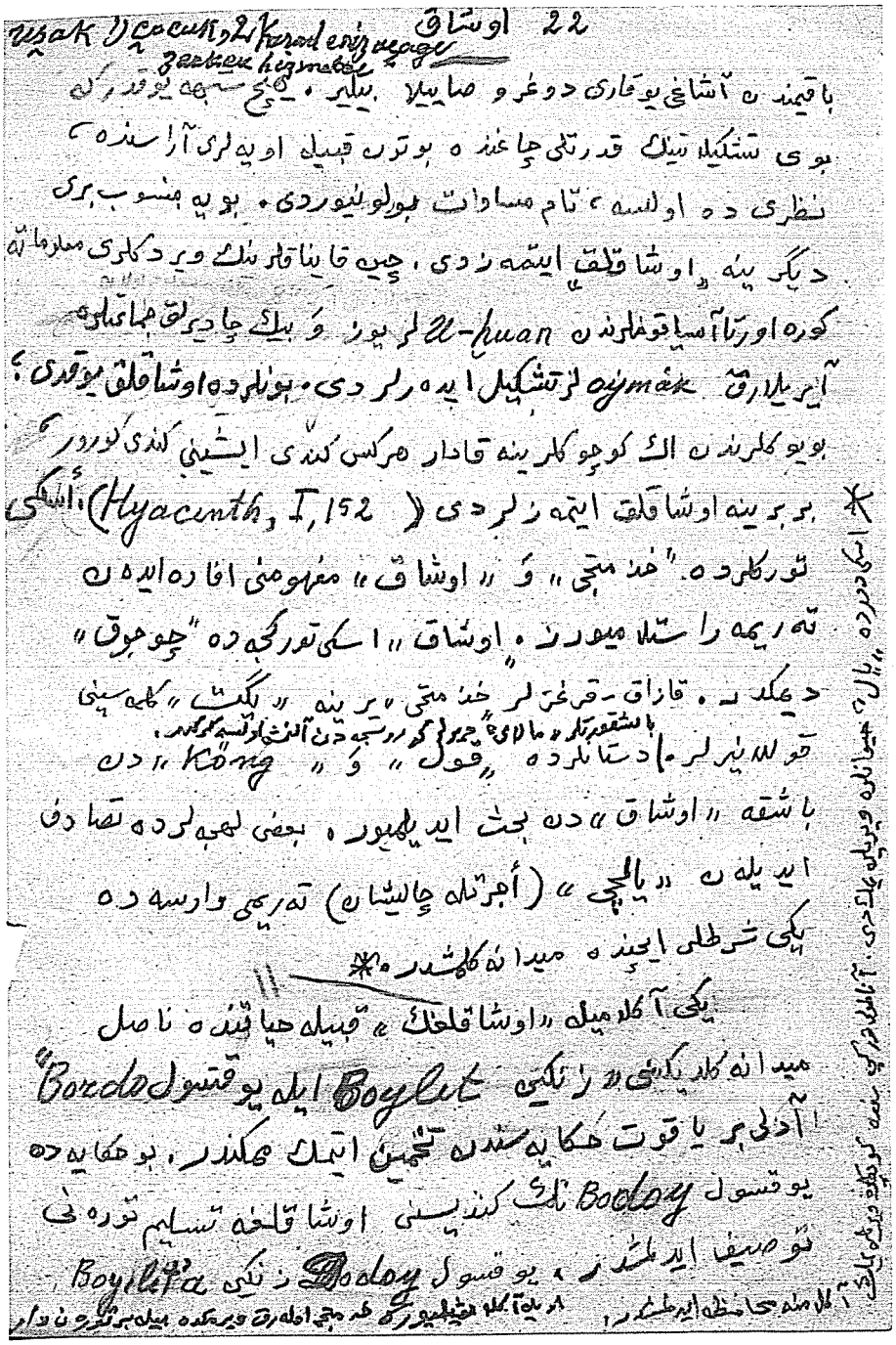
Ankara: 21 / 9 / 1961

Sayın Abdülkadir İnan
Diyanet İşleri Reisliği
Ankara

İlk Kuruluş ve açılış günlerindenberi vakit buldukça gelişmesine hizmet ve yardım ettiğiniz Türk Kültür Derneğimizin Kurultayının yaklaştığı bu günlerde emeği geçmiş beş on arkadaşla birlikte sizi de 30/Eylül/1961 Cumartesi saat 20/30 da Dernek Genel Merkezinde yapacağımız toplantıya davet ediyorum. Bir hafta önceden haber verdiğime göre işlerinizi ona göre düzenliyerek herhalde hazır bulunmanızı rica eder gözlerinizden öperim.

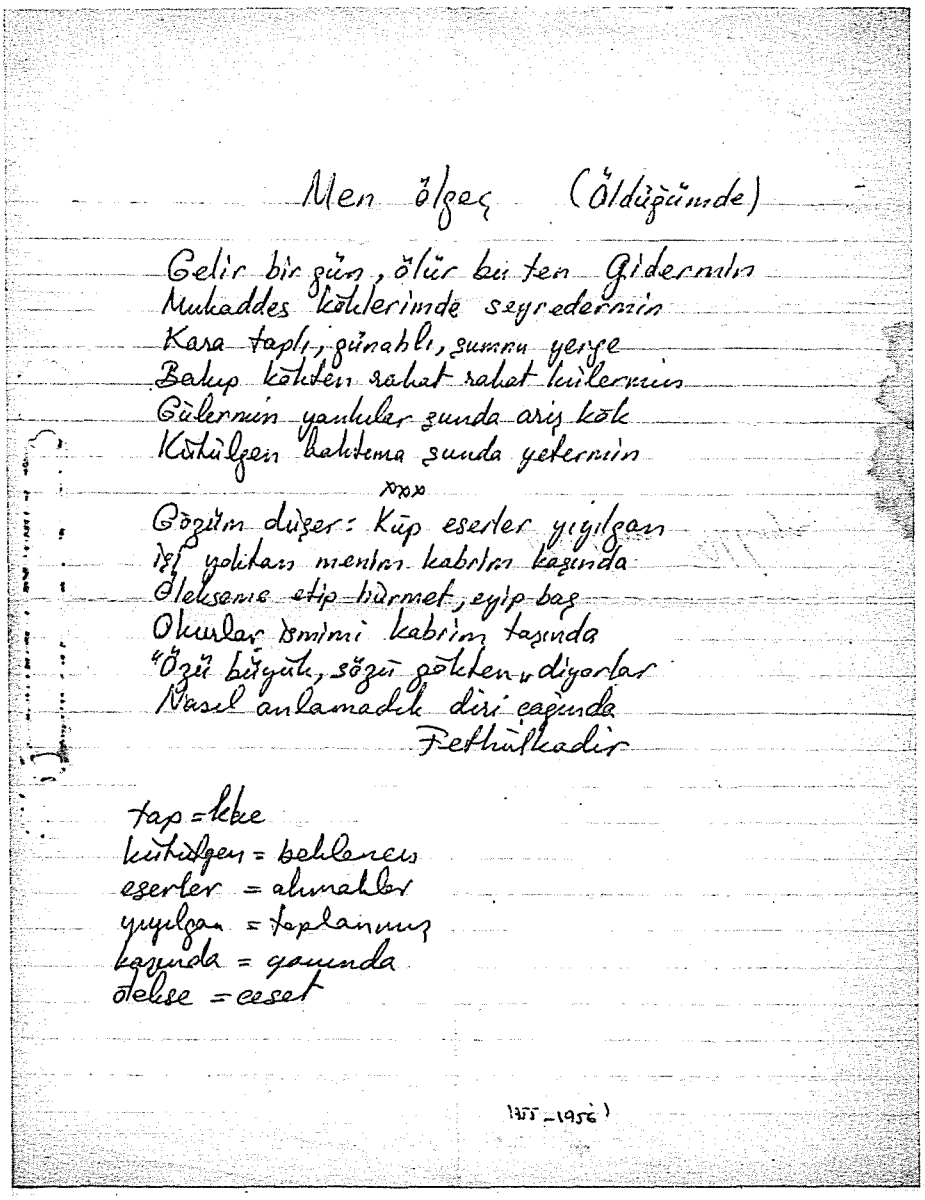
Türk Kültür Derneği
Fahri Başkanı
Org.
Cemâl Gürsel

18. Belge

Abdülkadir İnan'ın el yazısı

19. Belge

Men ölgeç (Öldüğümde)

Gelir bir gün, ölür kuş ten Gidermin
Muhaddes köklerimde seyredermin
Kara taşlı, günahlı, şumru yerge
Bakup kökten rahat rahat kuşlermin
Gülermin yanlıklar şunda ariş kök
Kütülgen bakkema şunda yetermin

xxx

Gözüm düşer: kup eserler yıyılgan
Iş yoldan mentin kabrim kaşında
Ölelsemiz etip hürmet, eyip baş
Okurlar dimmi kabrim taşında
"Özü büyük, sözü gökten" diyorlar
Nasıl anlamadık diri çağında

Fethülkadir

taş = köke
kütülgen = bekleneş
eserler = alınalar
yıyılgan = toplanmış
kaşında = yanında
ölelse = esset

1955-1956)

Abdülkadir İnan'ın 1956 yılında yazdığı şiir

Abdülkadir ve Müşfika İnan çiftinin evlilik cüzdanı

Abdülkadir İnan'ın oğlu Mustafa Yaşar İnan (masadaki sağdan ikinci) Başkurdistan'da babasını anlatıyor.